

L'UKULELE COM A RECURS DIDÀCTIC EN L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA D'UN TRIMESTRE PER LA MATÈRIA OPTATIVA DE
MÚSICA DE 4º DE ESO

Máster Universitario en
Formación del
Profesorado

Curs acadèmic
2015 - 2016

Alumne/a: Prudenci
Panadès Montmany
D.N.I:33945593P

Director de TFM:Pablo
Anglés Galindo

Convocaòria:2^a

Data de la defensa:

Anexo 1

Solicitud para la presentación y defensa del Trabajo Fin de Máster

Datos del alumno/a
APELLIDOS: PANADÈS MONTMANY
NOMBRE: PRUDENCI
DNI:33945593P
TÍTULO DEL TRABAJO: L'UKULELE COM A RECURS DIDÀCTIC EN LA EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA Número de créditos: 6 ECTS
Convocatoria:

Tras haber superado por completo las asignaturas obligatorias y optativas ¹ del Máster Universitario en Formación del Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas. Mediante el presente escrito hago constar mediante declaración jurada que el trabajo que presento es original².

SOLICITA que se le autorice la defensa del Trabajo Fin de título, bajo la dirección del profesorado que se indica a continuación:

Datos del Director/a
Director/a PABLO ANGLÉS GALINDO
Director/a

Como alumno/a del Máster Universitario en Formación del Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas Universidad Internacional de Valencia autorizo³ por este escrito la publicación total o parcial de mi Trabajo Fin de Máster para uso didáctico y académico.

En Manlleu , a 22 de Junio de 2016

Firmado: el/la alumno/a,

¹ Adjuntar a este Anexo, una copia informativa del expediente. Si se comprueba con posterioridad a la firma de este anexo que no se han superado por completo las asignaturas obligatorias y optativas se anulará el acta de la defensa de TFM y en observaciones al acta constará como No Presentado.

² La Universidad Internacional de Valencia se reserva el derecho de anular el título obtenido en los siguientes casos:

- 1.- Si se detecta un plagio en el TFM.
- 2.- Si se detecta que el trabajo ha sido presentado previamente en otra instancia o institución Académica.
- 3.- Si se detecta su inclusión en una publicación en fecha anterior a su defensa.

³ En caso de no autorizar la publicación total o parcial de su Trabajo Fin de Título para uso didáctico y académico indíquelo por escrito en este pie de página

Anexo 2

Informe de autorización del Trabajo Fin de Máster

Nombre y apellidos del estudiante
Prudenci Panadès Montany
Nombre y apellidos del/la director/a de TFM
Pablo Inglés Galindo
Título del Trabajo
L'UKULELE COM A RECURS DIDÀCTIC EN L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Informe del/la directora/a TFM:
<p>El alumno referido presenta una propuesta de TFM dirigida a alumnos de 4º curso de la ESO que han escogido esta asignatura como optativa.</p> <p>En él se pretende descubrir el mundo de los instrumentos de cuerda pulsada mediante el estudio del ukelele y el conocimiento amplio de su contexto musical. Este instrumento, muy desconocido entre el público en general y los alumnos de secundaria en particular, ofrece un potencial pedagógico de práctica colectiva en el aula, sin dejar de lado el instrumental orff u otro disponible en el aula de música más de forma habitual.</p> <p>El docente tendrá el papel de acompañante y guía en este proceso de aprendizaje respondiendo a las dudas y curiosidades de los alumnos, pero siempre dejando crear libremente.</p> <p>Los contenidos pedagógicos están bien fundamentados y detallados y la secuenciación de las actividades correctamente expuesta. Todo esto se enriquece con una recopilación de recursos planteados en base a los intereses y necesidades de los alumnos a los que va dirigido.</p> <p>Se han apreciado en su momento aspectos en el desarrollo del trabajo que el alumno debía considerar valorar, modificar y enriquecer.</p> <p>Todos estos aspectos han sido comunicados específicamente al alumno en su momento por e-mail.</p> <p>APTO PARA LA DEFENSA</p>

En, Valencia a 11 de julio de 2016

Firmado: El director del TFM

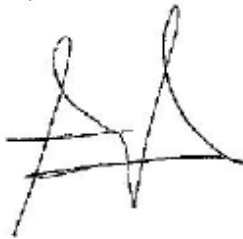

Anexo 3

Compromiso de aceptación de dirección de Trabajos fin de Máster

D: Pablo Inglés Galindo, con DNI: 18.959.997Q, como profesor del Máster Universitario en Formación del Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional y Enseñanza de Idiomas de la Universidad Internacional Valenciana se compromete por este escrito a asumir las tareas de dirección necesarias para el desarrollo adecuado del Trabajo Fin de Máster de Prudenci Panadès Montmany, alumno de la especialidad de Secundaria (especialidad música)

Para lo cual firma el presente documento.

Fdo. : Pablo Inglés Galindo

En Valencia, a 30 de junio de 2016

TAULA DE CONTINGUTS

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ	7
1.1 AVANTATGES D'INTRODUIR L'UKULELE A LA SECUNDÀRIA.....	8
1.2 EXPERIÈNCIES REALITZADES PRÈVIAMENT	9
CAPÍTOL 2: MARC LEGISLATIU	10
2.1 OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA.....	10
2.2 CONTINGUTS GENERALS D'ETAPA.....	11
2.3 COMPETÈNCIES GENERALS D'ETAPA.....	12
CAPÍTOL 3: MARC TEÒRIC	14
3.1 BREU HISTÒRIA DE L'UKULELE.....	15
3.2. PRECEDENTS DE LA INTERPRETACIÓ INSTRUMENTAL	18
3.3. LA DIDÀCTICA MUSICAL A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA.....	20
3.4 LES TIC A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA.....	21
CAPÍTOL 4: LES UNITATS DIDÀCTIQUES	22
4.1 CONTEXTUALITZACIÓ	22
4.2 OBJECTIUS DE LA PROGRAMACIÓ	23
4.3 CONTINGUTS DE LA PROGRAMACIÓ	23
4.4 COMPETÈNCIES DE LA PROGRAMACIÓ	25
4.5 METODOLOGIA.....	26
4.6 RESULTATS D'APRENENTATGE	27
4.7 RECURSOS NECESSARIS	28
4.8 UNITATS DIDÀCTIQUES I PLANIFICACIÓ TEMPORAL	29
4.9 CRITERIS D'AVALUACIÓ	45

CAPÍTOL 5: EXEMPLIFICACIO D'UNA ACTIVITAT DIDÀCTICA.....	47
CAPÍTOL 6: CONCLUSIONS.....	51
BIBLIOGRAFIA.....	53
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	53
LEGISLACIÓ.....	54
ANNEX I.....	55
ANNEX II.....	60
ANNEX III.....	64

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ

Durant aquest darrer any he estat cursant el Màster Universitari de Formació del Professorat a la Universitat Internacional de València. Aquests estudis m'han donat la possibilitat d'aproximar-me als aspectes més rellevants de la professió docent, conèixer des de dins el seu funcionament i viure l'experiència amb els alumnes mitjançant la meua estada com a tutor de pràctiques a l'institut del Ter de Manlleu.

Gràcies a aquest fet he pogut desenvolupar un projecte d'innovació que té com a finalitat ensenyar a tocar l'ukulele, descobrir el món dels instruments de corda polsada i presentar contextos musicals allunyats de la realitat que envolta l'alumnat ESO.

El treball acadèmic que s'exposa a continuació parteix de la hipòtesi que l'ukulele constitueix un instrument pedagògic de gran utilitat pel docent com a proposta per a la pràctica musical col·lectiva a l'aula de música tal i com es podrà veure en les conclusions, ja que les seves característiques resulten ideals per introduir-lo a l'etapa de secundària.

Si analitzem el currículum de la comunitat autònoma de Catalunya ens n'adonem que la investigació que es porta a terme en aquest estudi refent a l'ukulele com a instrument a l'educació secundària, presenta grans avantatges que permeten canviar el plantejament de la matèria de música, gràcies a que amb aquest viatge a una realitat cultural totalment diferent a la que els alumnes estan acostumats i que els serveix per desenvolupar l'esperit crític envers la música mitjançant el respecte cap a les diferents manifestacions artístiques i culturals del món, sense deixar de banda els valors com: l'esforç, l'esperit d'equip i el cooperativisme sempre associats en aquesta matèria.

Les referències bibliogràfiques que es faran servir en el present treball acadèmic estan seleccionades en funció de la rellevància entorn de la didàctica de la música. Així doncs, es parteix de la revisió dels materials publicats específicament per l'aprenentatge d'aquest instrument des de principis del segle XX fins a l'actualitat per tal de adaptar-los a les exigències del currículum de secundària de la comunitat autònoma de Catalunya.

L'estructura d'aquest treball consistirà a grans trets en una descripció del marc teòric sobre el qual he realitzat aquesta proposta, en segon lloc, tres unitats didàctiques completes per la matèria de música en les quals es treballarà la interpretació i la història de l'ukulele i finalment, un apartat dedicat a les conclusions de la pròpia investigació. Al llarg d'aquest capítol, s'explicaran primerament quins són els objectius

d'aquest treball. A continuació s'exposaran els avantatges de la utilització de l'ukulele a l'Educació secundària obligatòria, i per últim, s'explicaran diverses experiències realitzades prèviament amb aquest instrument, i també amb el flabiol i tamborí.

L'objectiu principal d'aquest treball és el de promoure el gust i estima cap a la música a través de l'ukulele i el seu context, i d'altra banda fer viure l'experiència musical als alumnes, fent-los participants actius de la practica musical d'aquest instrument a l'aula de música, a part d'aquest, amb aquest treball també es pretén conèixer el funcionament de l'Educació secundària obligatòria a Catalunya i programar els continguts d'una matèria optativa de música pensada per 4rt d'ESO.

Finalment afegir que aquest estudi no pretén substituir els instruments que actualment formen part d'aquesta matèria en molts centres de secundària, sinó que pretén ampliar els horitzons en l'àmbit de música i oferir una proposta innovadora a l'alumnat per tal de conèixer el funcionament i la pràctica de l'ukulele, atès que l'únic contacte que molts han tingut amb la interpretació instrumental és mitjançant l'estandarditzat instrumentari Orff.

1.1 AVANTATGES D'INTRODUIR L'UKULELE A LA SECUNDÀRIA

A continuació s'exposen alguns motius i característiques pels quals pensem que l'ukulele és un instrument ideal per treballar els continguts curriculars de la matèria de música a l'Educació secundària obligatòria.

- ✓ Les petites dimensions de l'ukulele, igual que la flauta dolça, fan que aquest instrument sigui fàcil de transportar i que, per tant, els alumnes puguin practicar de manera autònoma fora de l'horari escolar.
- ✓ L'ukulele és un instrument fàcil de tocar i manejable per qualsevol alumne/a de secundària, independentment de la seva constitució física, ja que les dimensions del diapasó i dels trasts el fan accessible a qualsevol mà.
- ✓ L'interès que desperta a l'alumnat.
- ✓ El cost econòmic d' un ukelele no divergeix gaire del cost d'un llibre de text o d'una flauta de bec de gamma mitjana com les utilitzades tradicionalment a les escoles i instituts.

- ✓ Permet cantar melodies i tocar a la vegada, fet que proporciona a l'alumnat l'ajuda necessària a l'hora d'entonar.
- ✓ El sistema de posicions fixes expressades a través dels diagrames que trobem en l'ukulele ens facilita la digitació i memorització dels acords i les seves posicions.
- ✓ Tal com sabem, l'ukulele és un instrument versàtil en diversos aspectes: d'una banda, podem treballar la melodia i la lectura a vista i, de l'altra, l'harmonia, els acords i la tonalitat, cosa que proporciona a l'alumnat una visió més àmplia de la música.
- ✓ El repertori que trobem per aquest instrument és un altre aspecte a destacar, ja que la quantitat de cançons arranjades per ukulele que trobem a internet és molt extensa.
- ✓ L'atractiu que suposa proposar una assignatura d'aquestes característiques pot ser vist de forma molt positiva per les diferents parts que intervenen dins del projecte educatiu del centre, pares i mares, alumnat i professorat.

1.2 EXPERIÈNCIES REALITZADES PRÈVIAMENT

El desenvolupament de la meua proposta parteix d'un projecte realitzat a la Secció d'Institut⁴ de Gurb (Osona) amb el qual he pogut treballar conjuntament gràcies als professors Guillem Riera i Gemma Llorà. Aquest és el punt de partida d'aquest treball i de tota la investigació que he portat a terme, ja que aquest institut és l'únic d'Osona (Catalunya), on dins la seva programació de música hi figura l'ukulele.

Una altra referència que m'ha aportat idees en la concepció del meu projecte ha estat el la Guia didàctica del flabiol a l'escola elaborada per l'associació cultural i educativa La Riscla, juntament amb el suport del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Dins el projecte d'aquesta associació, es pretén fomentar el coneixement i aprenentatge del flabiol i el tamborí en el món educatiu, per mitjà de la integració del flabiol a l'aula de música. Com es pot comprovar els dos projectes comparteixen el

---

⁴ Secció d'Institut: Centre d'Educació Secundària Obligatòria amb alumnes de 1r a 4rt d'ESO

mateix objectiu, que consisteix en fomentar l'aprenentatge musical mitjançant instruments diferents als establerts tradicionalment.

A la guia didàctica que han elaborat per ensenyar *flabiol* i *tamborí*, hi ha aspectes metodològics atractius que he pres de model per a l'elaboració del meu treball. Un exemple d'això és la manera d'interrelacionar els continguts historiogràfics de l'assignatura de música amb la pràctica instrumental del *flabiol*.

CAPÍTOL 2: MARC LEGISLATIU

Pel que fa al marc legislatiu aplicable, cal assenyalar com a referència la legislació estatal: d'una banda, Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa; per altra banda, el Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i del Batxillerat.

Així mateix, la unitat didàctica està planificada per implementar-se en la Comunitat Autònoma de Catalunya i, per això, es té en compte la legislació autonòmica: Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels Ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

2.1 OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA

En primer lloc, pel que fa a la legislació estatal, es consideren els diferents objectius generals de l'Educació Secundària Obligatòria, apareguts en l'article 11 del capítol II: Educació Secundària Obligatòria, que corresponen al Real Decreto 1105/2014, de 26 de desembre, per el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato. Així mateix, per a la corresponent unitat didàctica plantejada s'atenen els següents objectius d'etapa:

Real Decreto 1105/2014

- a) Desarrollar y consolidar hábitos de disciplina, estudio y trabajo individual y en equipo como condición necesaria para una realización eficaz de las tareas del aprendizaje y como medio de desarrollo personal.

- b) Desarrollar destrezas básicas en la utilización de las fuentes de información para, con sentido crítico, adquirir nuevos conocimientos. Adquirir una

preparación básica en el campo de las tecnologías, especialmente las de la información y la comunicación.

- c) Conocer, valorar y respetar los aspectos básicos de la cultura y la historia propias y de los demás, así como el patrimonio artístico y cultural.
- d) Apreciar la creación artística y comprender el lenguaje de las distintas manifestaciones artísticas, utilizando diversos medios de expresión y representación

2.2 CONTINGUTS GENERALS D'ETAPA

Pel que fa a l'apartat dels continguts, la matèria de música comprèn 12 continguts clau (CC) que s'han d'abordar al llarg de l'etapa secundària obligatòria i, per tant, entre els quals es consideren els que apareixen a continuació:

- CC1** : Tipus d'escolta musical.
- CC2** : Elements i patrons musicals.
- CC3** : Organologia i classificació dels instruments.
- CC4** : Formacions instrumentals, la veu, el cant i el cos.
- CC5** : Grafies, convencionals i alternatives.
- CC6** : Tècniques d'interpretació musical i escènica col·laborativa.
- CC8** : Rítmica, moviment i percussió corporal.
- CC9** : Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10** : Art i societat.

En quant als continguts clau de la competència digital (CCD), cal esmentar aquells que es tractaran a la unitat didàctica plantejada:

- CCD9** : Eines d'edició i processament de dades.
- CCD10** : Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CCD16** : Tractament de la informació.

-**CCD17** : Construcció de coneixement: tècniques i instruments.

-**CCD22** : Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.

2.3 COMPETÈNCIES GENERALS D'ETAPA

En segon lloc, pel que fa a les competències a desenvolupar es té en compte la legislació autonòmica i que correspon amb el Decret 187/2015 , de 25 d'agost , pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

Les competències a desenvolupar tenint en compte la legislació autonòmica que correspon amb el Decret 187/2015, de 25 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria són les següents:

Decret 187/2015

Competència 1. Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.

Competència 3. Interpretar música de forma individual i col·lectiva utilitzant la veu, els instruments, el cos i les eines tecnològiques.

Competència 5. Compondre amb elements dels llenguatges artístics utilitzant eines i tècniques pròpies de cada àmbit.

Competència 6. Experimentar i/o improvisar amb instruments i tècniques dels llenguatges artístics.

Competència 8. Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions.

Competència 9. Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social.

D'altra banda, a l'annex 7: àmbit artístic (DOGC núm. 6945, pàg. 237) s'especifica la competència digital com una competència transversal que apareix, a través de continguts clau digitals (CCD), en el bloc de continguts que correspon a la dimensió d'expressió, interpretació i creació.

Pel que fa a les diferents competències d'àmbit artístic que apareixen al Decret 187/2015, també vàlides a les altres matèries del mateix àmbit com educació visual i plàstica i arts escèniques i descrites a l'apartat anterior s'agrupen en les següents dimensions:

Dimensions	Competències
<p>I- Percepció i escolta</p>	<p>Competència 1. Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.</p> <p>Competència 2. Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural.</p>
<p>II- Expressió, interpretació i creació</p>	<p>Competència 3. Interpretar música de forma individual i col·lectiva utilitzant la veu, els instruments, el cos i les eines tecnològiques.</p> <p>Competència 5. Compondre amb elements dels llenguatges artístics utilitzant eines i tècniques pròpies de cada àmbit.</p> <p>Competència 6. Experimentar i/o improvisar amb instruments i tècniques dels llenguatges artístics.</p>
<p>III- Societat i cultura</p>	<p>Competència 8. Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions.</p> <p>Competència 9. Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social.</p>

CAPÍTOL 3: MARC TEÒRIC

En aquest capítol s'exposaran diverses fonts referents a la història de l'ukulele. D'una banda, s'explicarà l'evolució de l'instrument des dels seus orígens a finals del segle XIX fins a l'actualitat, repassant alguns dels esdeveniments més importants que conformen les tres grans etapes de la seva història. La primera va del 1879 al 1930 i transcorre paral·lelament amb l'aparició de la ràdio, la segona va del 1930 fins al 1980, i ve marcada pel naixement de la televisió als anys 50 i, finalment, la tercera, que va del 1980 fins a l'actualitat i que se succeeix al costat d'Internet i les tecnologies digitals.

D'altra banda, analitzarem la història de la pràctica instrumental en els ensenyaments generalistes a Catalunya i veurem com la música passa de ser concebuda com una matèria "ornamental" al costat de la plàstica durant els anys previs a l'EGB⁵, a convertir-se en una assignatura pròpiament als anys 80. Dins d'aquest model educatiu i fins a l'ESO, veurem la importància que es dona a la pràctica instrumental, així com quina és la metodologia que se segueix per portar a terme aquests ensenyaments de tipus pràctic.

Per acabar, ens centrarem en l'anàlisi del model educatiu que trobem avui a les escoles i instituts de secundària mitjançant l'experiència del professor Josep Lluís Zaragoza, autor del llibre *Didáctica de la música en la educación secundaria*, el qual s'ha utilitzat per l'elaboració del tercer apartat d'aquest capítol.

---

⁵ EGB: Educació General Bàsica, era el nom que rebien els 8 anys d'educació obligatòria que havien de rebre els nens de 6 a 14 anys a Espanya en el sistema educatiu legislat per la Llei General d'Educació de 1970.

3.1 BREU HISTÒRIA DE L'UKULELE

L'ukulele és un instrument que sabem gràcies a la iconografia del renaixement i barroc que prové del chitarrino⁶ i la mandola⁷. L'ukulele, també conegut com ukelele, és un instrument de petites dimensions de la família de la guitarra, el qual actualment el podem relacionar amb el cavaquinho⁸ portuguès i del rajão⁹ típic de les illes Madeira, instruments que probablement són l'evolució del chitarrino i la mandola. El significat i procedència del terme hawaià ukulele no està massa clar, tot i que la hipòtesi més acceptada és que significa puça saltadora, essent Uku, puça i lele, saltar, i fan referència als moviments dels dits damunt del diapasó de l'instrument (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

La tècnica constructiva de l'ukulele va ser introduïda a Hawaii a finals de 1870 per part dels immigrants portuguesos que provenien de l'illa de Madeira com Manuel Nunes, a qui se'l considera l'inventor. Els primers ukuleles eren de fusta de Koa i tenien quatre cordes afinades: sol, do, mi i la. Aquesta, era la principal diferència amb el rajão que tenia cinc cordes. L'ukulele va esdevenir un instrument habitual a les festes que organitzava la monarquia hawaiana durant els anys de regnat del rei David Kalakaua, que va destacar per tenir un gran interès per la música. El rei David juntament amb la seva germana, la reina Lili Uokalani i els habitants de l'illa van ser els responsables de que l'ukulele deixés enrere les seves arrels portugueses i esdevingués un símbol de resistència a la ocupació americana de Hawaii en defensa de la seva cultura i tradicions (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

A finals del segle XIX, després de la caiguda de la monarquia del rei David Kalakaua, Hawaii passà a ser un estat dels Estats Units d'Amèrica, que pretenien amb aquesta conquesta, tancar el control marítim de l'oceà pacífic davant les amenaces provinents de l'Àsia. En aquest moment es van despertar els interessos comercials dels americans per l'illa de Hawaii i l'ukulele passà a ser un fenomen de masses impulsat per l'arribada de la ràdio. Les exposicions universals que van tenir lloc a Amèrica del Nord van establir un pont intercultural entre Hawaii i els Estats Units, concretament a l'estat de Nova York, es portà a terme el 1901 l'exposició internacional Pan-American. En aquesta van ser convidats grups de Hula¹⁰ i per primera vegada es va poder

---

⁶ *Chitarrino*: Instrument del segle XV de la família de la guitarra (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

⁷ *Mandola*: Instrument del segle XVII de la família de la mandolina (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

⁸ *Cavaquinho*: Instrument de corda similar a un llaüt. Típic de Portugal i Brasil, a mig camí entre una guitarra i una mandolina (Sadie, 2001).

⁹ *Rajão*: Instrument de corda típic de l'illa de Madeira a Portugal (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

¹⁰ *Hula*: és un tipus de dansa acompanyada per cànctics o cançons desenvolupada a les Illes Hawaii pels polinèsis que s'hi van establir primerament (Stagner, 2011).

escoltar l'ukulele al continent americà gràcies a les formacions instrumentals que acompanyaven als ballarins (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

A poc a poc l'ukulele va anar guanyant terreny i al 1910 els principals fabricants hawaïans com Nunes, construïen 600 ukuleles cada mes. Aquest "Boom" va ser tant fort que va arribar a Broadway al 1912 a través del musical *Bird of Paradise* de Richard Trulley. Així doncs, no és d'estranyar que la repercussió mediàtica de l'ukulele arribés als productors i editors del *Tin Pan Alley*¹¹. Els quals per tal d'obtenir més vendes, van començar a publicar peces amb títols com: *Oh How She Could* Yacki Hacki Wicki Wacki Woo imitant la llengua nativa dels Hawaiians (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

La tecnologia va ser un factor clau en la divulgació d'aquest instrument pels Estats Units. Quan el 1920 les primeres emissores de ràdio van començar a emetre de manera regular, l'ukulele, juntament amb el saxo i el banjo, va aconseguir arribar a una audiència de masses donant lloc al naixement d'intèrprets com Cliff Edwards, Johnny Marvin i Wendell Hall's amb la seva famosa cançó *It Ain't Gonna Rain No More* (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Després de la gran popularitat de la que va gaudir l'instrument durant les primeres dècades del segle XX, va començar el seu declivi a partir del anys trenta, tal i com es comprova amb les estadístiques de vendes de la marca Martin's, fabricant de guitarres i Ukuleles, que va passar de vendre 14.000 ukuleles el 1927 a 737 l'any 1933. Així doncs, l'interès de la població per l'ukulele va disminuir, fins al punt que va desaparèixer de les imatges de promocionals de l'illa de Hawaii, per relegar-se a un segon pla dins dels gèneres humorístics que l'utilitzaven sovint per fer mofa (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Tot i això, durant aquest període van sorgir grans intèrprets com Jesse Kalima (1920-1980) i Eddie Kamae que van revolucionar la pràctica instrumental, inclinant-se per tocar peces que no eren tradicionalment Hawaiïanes, un exemple n'és el *Bolero* de Ravel que Kamae interpretava als seus concerts. Durant aquests anys, l'ukulele també va arribar a Anglaterra on va tenir millor fortuna, gràcies al famós comediant Gorge Fromby que s'acompanyava amb un banjo ukulele¹². Fromby va arribar a vendre 150.000 còpies de la seva cançó *When I'm Cleaning Windows* i d'entre algunes de les

---

¹¹ *Tin Pan Alley*: nom donat al conjunt d'editors i compositors musicals centrats a Nova York durant els anys 1920-1930, que dominaven el panorama musical dels gèneres de l'època (Charlton, 2011).

¹² Banjo ukulele: Instrument típic de principis dels anys 20 i 30. Amb el cos similar al d'un banjo i el mànec al d'un ukulele.

personalitats per qui va tocar, la més descada va ser el rei d'Anglaterra, George VI (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Després de la segona guerra mundial l'ukulele va tenir una revifalla important gràcies als avenços tecnològics de l'època: per una banda l'aparició del plàstic va permetre la fabricació d'instruments de baix cost; i per l'altra, la televisió que va ser el mitjà per fer-lo arribar a tothom (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013) .

Va ser doncs a partir d'aquest moment que van començar a aparèixer els primers ukuleles fabricats amb plàstic que costaven poc menys de 6\$. El primer ukulele de plàstic que va posar-se a la venda va ser el fabricat per la marca de joguines Mattel l'any 1947, enfocat clarament a un "target" infantil. Tres anys més tard va sorgir a mans de la marca italiana Maccferri l'ukulele model Islander basat en un dels models de fusta de la marca Martins que reunia totes les qualitats d'un bon instrument (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Arthur Godfrey va ser el principal responsable del relançament de l'ukulele als Estats Units. Aquest era un presentador de televisió i ràdio molt famós i popular. Presentava un dels programes més vistos pels nord americans, el qual tenia una secció on ensenyava als espectadors a tocar l'ukulele. Mitjançant el seu programa va aconseguir que l'interès de la població per l'instrument es tornés a despertar, així com també la popularitat d'alguns intèrprets dels anys vint com Cliff Edwards, Wender Hall o Roy Smeck, els quals havien caigut en l'oblit (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Un altre factor clau del renaixement de l'ukulele cap a finals dels anys 50 va ser la indústria cinematogràfica de Hollywood. Es van filmar pel·lícules amb actors de renom que apareixien tocant l'ukulele, un exemple n'és Blue Hawaii, on apareixia un jove Elvis Presley tocant l'ukulele, en una estampa digna de l'època que captivava als joves mitjançant aquell petit instrument (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Durant el breu període que va del 1965 fins al 1985 els fabricants d'ukuleles de nou van experimentar una forta caiguda en les seves vendes. Tot i així, van aparèixer nous impulsors de l'instrument com el professor canadenc J. Chalmers Doane, Tiny Tim, i també Herb Otha que van contribuir a que l'instrument no caigués en l'oblit (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Si les etapes prèvies de popularitat de l'ukulele van estar marcades per l'aparició de la radio, en la primera onada, i la televisió, en la segona; en aquesta última, Internet ha tingut un paper decisiu, atès que permet trobar una gran quantitat d'informació, ja sigui

a través de pàgines web o bé d'intèrprets, que gratuïtament ensenyen com tocar una gran quantitat de cançons amb vídeo-tutorials (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013).

Actualment entre els músics que cal destacar hi ha el músic japonès-americà Jake Shimabukuro qui va començar a tocar l'ukulele als 4 anys a Honolulu i es va fer famós gràcies a les versions de clàssics del rock i el pop com *While my guitar gently weeps* (Pretor-Pinney & Hodgkinson, 2013)

3.2. PRECEDENTS DE LA INTERPRETACIÓ INSTRUMENTAL

La pràctica instrumental a l'ensenyament primari i secundari es portà a terme a principis del segle XX amb l'instrumentari Orff gràcies a diversos factors: la recuperació de la flauta dolça a mans d'intèrprets de música antiga, les diverses iniciatives que es van donar a tot el continent europeu durant aquest segle i el descobriment de nous materials com la baquelita i altres derivats del plàstic, aptes per la fabricació d'instruments de baix cost (De Alarcón, 1999).

Aproximadament cap als anys 50 es van començar a produir flautes a escala industrial, convertint-se en instruments de consum massiu, molt més barates que les flautes tradicionals que fins aleshores havien estat construïdes amb fusta i de manera artesanal. Així doncs, apareixia un nou instrument de plàstic que suportava millor el cabal d'aire. Aquest fet, evitava les estridències i els sons desagradables produïts per la manca de control tècnic dels intèrprets principiants que amb aquesta gaudien d'una digitació més simple que substituïa l'antiga barroca per l'alemanya. Aquest seguit d'innovacions, referents al cost i a la simplificació pràctica, van esdevenir un factor clau en la incorporació de la flauta com l'instrument escolar per excel·lència arreu del món. (De Alarcón, 1999)

Carl Orff fou un compositor alemany nascut a Munic el 10 de juliol de 1895, conegut per elaborar el mètode Orff – Schulwerck, que va suposar una nova concepció de l'ensenyament musical a les escoles de primària a partir del 1924. La seva metodologia apropa als alumnes els conceptes musicals bàsics per mitjà de la inventiva personal, en contraposició a l'excessiva teorització amb què es basaven els mètodes antics. En les seves investigacions Orff es va centrar en els instruments més elementals i naturals, d'una banda, el seu mètode treballa amb la percussió corporal i el llenguatge; i d'altra, amb la percussió determinada i indeterminada. Dins la seva metodologia Orff recomanava utilitzar la flauta dolça per introduir el treball instrumental i melòdic a les aules de música, atès que les seves dimensions, el seu fàcil maneig i la

proximitat que aquesta té amb la veu dels alumnes de primària converteixen la flauta dolça en l'instrument idoni per l'ensenyament musical (Sanjosé, 2003)

A Espanya, la música i la pràctica instrumental a l'ensenyament de caràcter obligatori ha tingut en bona part una presència escassa o nul·la depenent de les èpoques i de les autoritats del moment. Per tal d'entendre l'evolució del sistema educatiu fins a l'actualitat cal situar-nos a l'any 1970, moment en què s'impulsa la "Ley General de Educación"¹³ on la música passà a ser considerada com una matèria complementària de caràcter "ornamental" circumscrita al cant escolar i delegada al professorat no especialitzat de l'Educació Primària. Amb la implementació de l'EGB, la música passava a formar part de l'àrea d'Expressió Dinàmica, depenent en gran mesura de la voluntat del professorat, el qual tampoc se li exigia una formació específica per impartir l'assignatura (De Alarcón, 1999).

L'Educació Secundària Obligatòria (ESO-LOGSE) portada a terme a Catalunya i a tot l'estat el 1996 va suposar l'equiparació de la música a qualsevol de les matèries obligatòries de l'etapa. El disseny de matèria de música en l'educació secundària va recollir part del que era l'assignatura de música durant el segon cicle de l'EGB, amb la diferència que els programes de l'ESO s'estructuraven en crèdits obligatoris i crèdits variables, els quals permetien als professors adaptar la programació a la realitat escolar de cada centre (De Alarcón, 1999).

Actualment, la pràctica instrumental a l'Educació Secundària Obligatòria (ESO-LOMCE) està contemplada dins de les tres grans dimensions de continguts de l'assignatura de música els quals s'estructuren mitjançant: Dimensió percepció i escolta; Dimensió expressió, interpretació i creació; i finalment la Dimensió societat i cultura. En l'àmbit dels blocs de continguts, la pràctica instrumental, juntament amb el cant i la creació musical, té un apartat específic representant gran part del treball que cal portar a terme en la programació de la matèria. En referència a l'instrument a utilitzar a música, el currículum no concreta cap instrument, i és el professor qui pot escollir el que li resulti més còmode per treballar els continguts amb l'alumnat.

---

¹³ *Ley General de Educación: És la llei que regulava el sistema educatiu anterior a la incorporació de l'Educació secundària obligatòria*

3.3. LA DIDÀCTICA MUSICAL A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

La didàctica com a ciència pràctica de l'educació és aquella branca de coneixement destinada a formar, instruir i perfeccionar, mitjançant el procés ensenyament-aprenentatge. El terme procedeix del grec didasko, que significa ensenyar, i, techné, que significa art, de manera que la didàctica és per definició, l'art d'ensenyar. A més, també és concebuda com una tecnologia científica que investiga a través de la experimentació (Zaragozà, 2009).

Josep Lluís Zaragozà, professor de l'assignatura Didàctica general de la música a l'ESMUC, ens exposa dos conceptes que val la pena tenir presents per l'elaboració d'aquest treball. En primer lloc parla de la performance didàctica i la defineix com l'espai on el docent i els alumnes interaccionen com a subjectes del procés d'aprenentatge i en segon lloc, ens explica les característiques que ha reunir el tutor per tal de que aquest procés es porti a terme amb èxit:

“Cuando hablamos de performance didáctica hay que tratar una diferencia fundamental: ésta tiene que ser una vivencia creíble, un comportamiento generado por la autenticidad, que surja de dentro, aunque tenga una clara intencionalidad educativa o un determinado componente de planificación.” (Zaragozà, 2009).

A continuació s'explicarà el context didàctic que aporta Zaragozà (2009) des de la perspectiva dels centres i de l'aula, que servirà per l'elaboració de la proposta de programació didàctica que es veurà en el capítol 4 d'aquest treball.

A l'ensenyament obligatori hi ha diversos factors que determinen el correcte funcionament d'una aula i l'assoliment dels continguts per part dels estudiants. Per una banda, el centre i la naturalesa de cada aula, i per l'altre les diferències entre l'educació secundària obligatòria i els ensenyaments musicals reglats.

En referència a la naturalesa de l'aula, és necessari establir una estratègia metodològica i didàctica, que permeti assolir els objectius marcats al inici de l'assignatura. I també, tenir en compte que es treballa amb grups d'alumnes amb nivells de coneixement musical diferents.

En referència a les particularitats que diferencien l'ESO dels ensenyaments musicals reglats, aquestes són: l'ESO és de tipus obligatori, mentre que els estudis reglats són de caràcter voluntari; les dimensions dels grups en els ensenyaments de caràcter obligatori són de 25 a 30 alumnes i en els estudis reglats, en pocs casos arriben a 15 alumnes per grup; i finalment, que la predisposició de l'alumnat és totalment diferent en cada cas.

3.4 LES TIC A L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

La utilització de les TIC en la proposta que presentem al llarg d'aquest treball es de gran importància ja que en la major part de les activitats es desenvolupen mitjançant aquestes eines. Així doncs, les activitats que es realitzaran, han de proporcionar a l'alumnat totes les competències necessàries per viure i conviure al segle XXI.

La consideració de les TIC en la programació que es presenta a continuació s'enfoca des d'una perspectiva de suport a l'aprenentatge, el què significa que els recursos informàtics així com Internet acompanyarà als alumnes al llarg del tot curs per millorar els resultats a nivell individual i col·lectiu. Com veurem al capítol 5, es presenta una activitat didàctica clarament enfocada en l'ús de les TIC, on els alumnes han de realitzar vídeo tutorial tractant algun dels continguts que s'hagin treballat al llarg d'aquesta programació. Aquesta activitat proporciona als estudiants un enfocament de la matèria de música multidisciplinari, perquè per realitzar-la cal recórrer a l'ús de l'enregistrament audiovisual. A més d'això els dona la possibilitat de veure el procés d'aprenentatge des de la perspectiva del docent, havent d'aportar un coneixement fiable al bloc de la matèria d'una manera senzilla, clara i que sigui comprensible per la resta de l'alumnat.

Com sabem l'ús de les TIC ens els últims anys ha guanyat importància en totes del disciplines de la ESO, per aquest motiu amb aquesta programació s'intentaran potenciar en la mesura que es pugui tenint en compte que aquestes són un complement a la formació dels alumnes que els ajuda a organitzar el coneixement i a treballar determinats continguts d'una manera més lúdica.

Tot i això per la realització d'aquesta programació didàctica hem estat conscients que també trobem alguns aprenentatges que són incompatibles amb la utilització de les tic, com és per exemple la part practica de la matèria on necessàriament ha d'estar en contacte amb un instrument real.

CAPÍTOL 4: LES UNITATS DIDÀCTIQUES

4.1 CONTEXTUALITZACIÓ

La Direcció General de l'Educació Bàsica i el Batxillerat és l'organisme que s'encarrega d'ordenar i organitzar el currículum de l'Educació secundària obligatòria i del Batxillerat a Catalunya, en referència a la unitat didàctica o de programació diu el següent:

“Conjunt d'activitats d'ensenyament i d'aprenentatge ordenades, estructurades i articulades per a la consecució d'uns objectius educatius, amb un començament i un acabament conegut, tant per al professorat com per a l'alumnat, i que inclouen les activitats d'avaluació” (VVAA, Del currículum a les programacions, 2009)

En aquest apartat del treball, s'exposaran tres unitats didàctiques pensades per una matèria optativa de música de 4rt d'ESO. Segons el currículum del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya la música en el segon cicle de l'Educació secundària obligatòria és de caràcter obligatori a 3r curs, amb una hora setmanal i optativa a 4rt, cosa que significa que dependrà del centre, el fet que s'ofereixi. Les matèries optatives serveixen per donar la possibilitat a l'alumnat de consolidar aprenentatges bàsics o sortides professionals. Així, doncs, plantejar una matèria optativa de música mitjançant un instrument com l'ukulele és una forma d'aprofundir en els conceptes treballats durant els dos cicles d'Educació secundària obligatòria i Primària.

La matèries optatives tenen una durada de 36 hores que normalment es reparteixen en 3 hores setmanals durant un trimestre. En el nostre cas, aquest fet demana que el disseny de la programació sigui molt sintetitzat, ja que l'objectiu final és que els alumnes siguin capaços d'interpretar cançons amb un instrument que, per a molts, és totalment desconegut. L'ukulele és un instrument que, amb poc temps, permet tocar melodies i acords, atès que les principals digitacions són relativament senzilles de memoritzar. A més, en tractar-se d'un instrument harmònic, ofereix una perspectiva de la música diferent a la que fins ara han pogut observar els alumnes. La història de l'ukulele en aquesta matèria també té un paper important, ja que l'estructuració de les activitats didàctiques segueix una lògica relacionada amb els continguts de la part historiogràfica.

En resum, podem dir que els continguts del currículum de la matèria optativa de música per a 4rt, escoltar i comprendre, interpretar i crear i dimensió social i cultural, apareixen al voltant de l'ukulele enllaçats amb l'evolució històrica de l'ukulele que, com

podem veure en les unitats didàctiques, vindrà determinada pels avenços tecnològics més importants del segle XX, la ràdio, la televisió i Internet.

4.2 OBJECTIUS DE LA PROGRAMACIÓ

Els objectius generals que es pretenen assolir mitjançant la programació didàctica presentada en aquest treball tenen com a finalitat acostar l'ukulele i tot allò que fa referència al seu context social i cultural a l'alumnat de 4rt d'ESO. Aquest curs ha de fer possible que, en acabar, l'alumnat sigui capaç d'utilitzar la veu i l'ukulele per expressar-se musicalment de forma creativa i personal i, al mateix temps, ha d'entendre allò que interpreta amb l'instrument, no sols des d'una perspectiva pràctica, sinó des d'una perspectiva teòrica.

Tant mateix, darrere de la programació, hi ha un altre objectiu de tipus musicològic que pretén ensenyar els autors, les obres i els fets més destacats que trobem al voltant de l'ukulele, per tal de que els alumnes puguin entendre l'evolució d'aquest instrument al llarg del temps. Així, doncs, amb aquesta programació didàctica, l'alumnat assoleix els objectius previstos en el disseny curricular de l'Educació secundària obligatòria mitjançant el treball dels continguts amb l'ukulele.

Els objectius de cada unitat poden ser consultats a les graelles que hem elaborat per a la programació de les unitats didàctiques que s'especifiquen juntament amb els criteris d'avaluació, els continguts i les competències, dins el capítol 4 d'aquest treball.

4.3 CONTINGUTS DE LA PROGRAMACIÓ

Ara que hem establert els objectius i hem presentat les competències que treballarem a la matèria de música durant l'últim curs d'ESO, passarem a presentar els continguts de les tres unitats didàctiques proposades mitjançant la programació i la manera com s'estructura cada unitat. Els continguts curriculars que estableix el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya es divideixen en tres blocs: escoltar i comprendre, interpretar i crear i dimensió social i cultural. En cada un d'aquests s'hi treballen unes competències específiques que serveixen per assolir els objectius del curs.

Els blocs de contingut es presenten com una orientació per al professorat a l'hora d'elaborar la programació didàctica per la matèria, donant-los un cert grau de llibertat i flexibilitat per escollir els continguts més adients per cada curs en funció del grup.

Aquest nivell de concreció dels continguts en un pla previ a la programació de cada unitat és el que permet adaptar la nostra proposta de manera que quedi circumscrita a les directrius marcades en cada bloc del currículum.

En el següent requadre es mostren els continguts que es treballaran dins de cada unitat per mitjà de les programacions didàctiques elaborades.

CONTINGUTS DE LES UNITATS		
UD1: La física del so en els instruments de corda:	UD2: El primer viatge de l'ukulele:	UD3: La globalització de l'ukulele
<ol style="list-style-type: none"> 1. Els orígens de l'ukulele 2. Els instruments de corda 3. L'afinació 	<ol style="list-style-type: none"> 1. El orígens i el naixement de l'ukulele 2. L'Harmonia 3. Els acords majors 4. L'ukulele arriba a Amèrica 5. Els acords menors 6. Ritmes oceànics 7. L'ukulele arriba a Europa 8. Elements musicals 9. Les formes musicals 	<ol style="list-style-type: none"> 1. L'ukulele arriba a la Televisió 2. El vídeo tutorial 3. Més ritme; el <i>riff</i> 4. Els acords de 7^a 5. Herb Otha; El virtuosisme a l'ukulele 6. El Blues 7. L'ukulele, dels anys 90 a l'actualitat 8. Les textures musicals 9. Música i publicitat

Unitat 1. La física del so en els instruments de corda. Aquesta unitat és de tipus introductòria, ja que alguns dels continguts que s'hi treballaran serviran a l'alumnat per entendre aspectes bàsics de l'ukulele com l'afinació. Aquest concepte és fonamental, ja que a diferència d'altres instruments com la flauta o el piano, l'ukulele és un instrument de corda que cal afinar sovint, fet que implica que els alumnes siguin responsables i curosos amb el manteniment de l'instrument. Així mateix, en aquesta unitat es presenten continguts de tipus històric i organològic relacionats amb la tipologia i construcció dels instruments de corda. Finalment es proposen diverses activitats per interpretar melodies amb tot el grup classe i a dues veus de manera que es consolidin els coneixements dels intervals i les escales.

Unitat 2. El primer viatge de l'ukulele. Els continguts que es treballaran en aquesta unitat tenen una vessant històrica important, ja que s'explicaran les causes que transformen l'ukulele en una icona de Hawaii i els fets que el porten cap als Estats Units on es fa molt popular en la societat de principis del segle XX. En aquesta unitat s'aprofundirà en el ritme aplicat a l'ukulele mitjançant l'aprenentatge en grup de

diversos patrons per la mà dreta. Es coneixeran diverses tècniques utilitzades per tocar instruments de corda i es treballaran els continguts curriculars proposats a continuació: elements musicals, formes musicals i harmonia.

La unitat 3. La globalització de l'ukulele. En aquesta unitat els continguts programats giraran al voltant dels intèrprets dels anys 80 fins a l'actualitat. Els continguts estaran molt relacionats amb l'aparició de les noves tecnologies, la televisió i Internet i com aquestes afecten el nostre dia a dia. En aquesta unitat trobarem l'activitat audiovisual que està desenvolupada en l'últim capítol del treball i que té l'objectiu de sintetitzar el que els alumnes han après amb aquest curs mitjançant la realització d'un vídeo tutorial. D'altra banda, hi trobarem altres continguts com: els acords de 7^a i la seva funció tonal i l'escala de blues, que els alumnes treballaran mitjançant l'aprenentatge de la roda de blues.

4.4 COMPETÈNCIES DE LA PROGRAMACIÓ

Una vegada explicats els objectius que es pretenen aconseguir mitjançant la proposta didàctica que presentem en aquest treball, passarem a veure, en primer lloc, què són les competències i, seguidament, com es treballaran mitjançant la programació i les activitats. Les competències bàsiques són vuit i han de ser adquirides en acabar els dos cicles de l'ESO. Aquestes han de permetre que els alumnes puguin afrontar situacions i contextos diversos de manera autònoma. Com bé diu la pròpia definició de la Direcció General de l'Educació Bàsica i el Batxillerat a Catalunya, les competències bàsiques són:

“Les capacitats que l'alumnat ha de desenvolupar a l'educació primària i consolidar en acabar l'ESO i que contribueixen al desenvolupament personal de l'alumnat, a la pràctica de la ciutadania activa, a la incorporació a la vida adulta de manera satisfactòria i al desenvolupament de l'aprenentatge al llarg de tota la vida” (VVAA, Currículum educació secundària obligatòria, 2009).

Com veurem a continuació, la introducció d'aquest instrument a l'Educació secundària obligatòria és molt beneficiós pels alumnes, ja que permet desenvolupar les competències següents mitjançant l'ukulele.

La competència comunicativa lingüística i audiovisual es treballarà mitjançant l'experiència proposada amb l'ukulele. L'alumnat haurà d'aprendre a expressar-se per escrit i oralment utilitzant el vocabulari propi de la matèria, així com utilitzar la veu i la resta d'instruments musicals per expressar idees, sentiments i emocions.

La competència 1: es treballa mitjançant l'anàlisi partitures observant amb atenció tots els elements de la melodia, l'harmonia i el ritme.

Competència 3: es potenciarà amb les estratègies d'aprenentatge i autoaprenentatge amb l'objectiu d'arribar al coneixement de cançons i obres adaptades per ukulele de manera que els alumnes les facin pròpies i les interpretin de forma convincent.

Competència 5: s'assolirà treballant la interpretació, la composició i la improvisació, que requereixen d'una planificació prèvia i una presa de decisions per obtenir els resultats desitjats. Aquesta es treballarà en la tercera unitat, en què trobarem una activitat que consisteix a compondre, interpretar, i improvisar un blues a partir de les instruccions donades.

Competència 6: es potenciarà a partir de l'ús correcte de la veu i de l'aparell respiratori per aconseguir resultats musicals òptims i per prevenir problemes de salut.

Competència 8: es treballarà despertant l'interès per participar en activitats interpretatives amb l'ukulele tant a dins com a fora de l'àmbit escolar. Mitjançant la programació didàctica, es cultivarà el sentit estètic i el respecte cap a totes les manifestacions artístiques i culturals pròpies i alienes.

Competència 9: s'aconseguirà per mitjà de la participació en activitats musicals col·lectives que requereixen d'un treball cooperatiu, fomentant la relació amb els altres, expressant idees pròpies, valorant idees dels altres i coordinant les pròpies accions amb les dels altres.

4.5 METODOLOGIA

La metodologia didàctica que es pretén implementar té un caràcter principalment actiu i participatiu, ja que la pràctica instrumental requereix de manera implícita la participació i la implicació dels participants al llarg del procés.

Com a conseqüència d'això, el nucli de la unitat didàctica consistirà en una metodologia basada en la pràctica autotèlica, ja que es considera un estil d'ensenyament adequat per a la música i les arts, que fomenti el plaer per fer música a través de l'escolta i, sobretot, mitjançant la interpretació. En un segon pla també es dedicarà temps a la metodologia expositiva activa ja que es requereix de l'assimilació de diversos continguts declaratius per tal que la pràctica instrumental pugui ser desenvolupada a un nivell òptim (Zaragozà , 2009).

Per facilitar el procés d'ensenyament-aprenentatge es considera pertinent que, primerament, es procedeixi a l'escolta musical abans de realitzar la pràctica musical. D'aquesta manera, els alumnes coneixeran per endavant allò que hauran d'interpretar.

Per altra banda, distribució del grup classe per a la pràctica musical es realitzarà considerant la possibilitat d'emplaçar grups cooperatius de manera que cada un tingui el seu torn per a l'execució instrumental. Això, al mateix temps, fomentarà que els alumnes comparteixin el coneixement i es reparteixin les tasques segons els seus propis criteris.

4.6 RESULTATS D'APRENTATGE

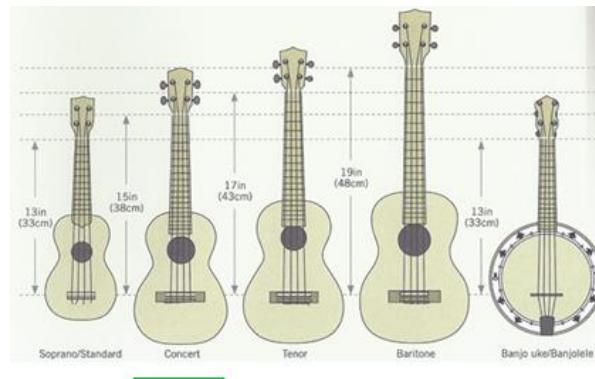
A més de les competències que s'han d'adquirir segons el que estableix el marc legislatiu que fa referència al currículum de Catalunya, en trobem unes altres que fan referència als resultats d'aprenentatge les quals seran assimilades a través de la programació didàctica proposada i que es mostren a continuació:

Unitat: 1	<ul style="list-style-type: none"> • Saber situar l'ukulele sobre un mapa i conèixer els seus principals parents. • Conèixer els diferents tipus d'ukuleles i les seves característiques. • Afinar correctament un instrument de corda polsada i per tant l'ukulele. • Conèixer la nomenclatura dels dits de les dues mans. • Saber realitzar l'escala de do a l'ukulele prenent consciència de les relacions intervàliques que la formen.
LA FÍSICA DEL SO EN ELS INSTRUMENTS DE CORDA	
Unitat: 2	<ul style="list-style-type: none"> • Saber explicar amb coherència els conceptes historiogràfics impartits a l'aula. • Ser capaç d'interpretar els diagrames dels acords estudiats i la tabulatura. • Entendre acords majors i menors i saber com construir-los. • Saber distingir la sonoritat dels acords majors i menors. • Reconèixer auditivament elements i formes musicals. • Saber interpretar peces en grup i individualment de manera ordenada.
EL PRIMER VIATGE DE L'UKULELE	
Unitat: 3	<ul style="list-style-type: none"> • Saber explicar amb claredat conceptes musicals de caràcter declaratiu. • Conèixer els acords de 7^a i saber com construir-los. • Identificar auditivament els graus tonals I/IV/V7.
LA GLOBALITZACIÓ DE L'UKULELE	

4.7 RECURSOS NECESSARIS

Ukulele

Per poder portar el projecte a la pràctica caldrà que tot l'alumnat disposi d'un ukulele en propietat o del centre perquè puguin practicar a fora de l'àmbit acadèmic. L'ukulele escollit és el concertino atès que s'adapta millor que el soprano als nois i noies de 15 i 16 anys.

Paper i bolígraf:

- Bolígraf blau o negre.
- Llibreta de música per a la pràctica i consolidació de la grafia musical.
- Llibreta o fulls per prendre apunts nota de les explicacions teòriques que és facin a l'aula.

Material

- Ordinador i auriculars.
- Afinador.
- Material musical de què disposa el centre.

Digitals

- Aquest projecte es desenvoluparà a l'entorn de les TIC.
- A part utilitzarem plataformes com:
  - Glogster
  - Noteflight
  - Audacity

4.8 UNITATS DIDÀCTIQUES I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

Unitat: 1 LA FÍSICA DEL SO EN ELS INSTRUMENTS DE CORDA		Temporització: 6 sessions 1 hora									
Justificació: El moviment és el principi físic de qualsevol so. En aquesta unitat estudiarem com es genera el so en els instruments de corda polsada i veurem de les principals afinacions per ukulele, de manera que els alumnes prenguin consciència de la importància de l'afinació alhora d'interpretar música.											
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar auditivament l'ukulele i conèixer les seves parts. • Diferenciar els tipus d'ukulele que podem trobar (soprano, <i>concertino</i>, tenor o baríton). • Conèixer i contextualitzar els principals parents de l'ukulele dins d'una cultura o regió. • Comprendre el principi generador de so en qualsevol instrument de corda polsada així com el principi físic que permet afinar-los. • Entendre el funcionament del mecanisme d'afinació en els instruments de corda. • Conèixer la nomenclatura dels dits de les dues mans i la posició del cos respecte l'instrument. • Saber interpretar l'escala de do en els tres primers trasts. 										
Continguts competencials	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer conceptes, context cultural i estils musicals diversos. • Emetre judicis crítics sobre la música. • Expressar opinions, diàleg dins el treball cooperatiu. • Usar seqüenciadors, programes d'edició i so, pàgines d'Internet. • Valorar les músiques noves, trencar prejudicis, consensuar i dialogar, participar activament amb una actitud col·laborativa, etc. • Relacionar i transferir coneixements de música de fora d'aula. 		<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td></td> <td></td> <td>8</td> </tr> </table>	1	2	3		5			8
1	2	3									
5			8								
Continguts	Aprofundiment en l'escolta atenta, l'escolta memorística, l'escolta comprensiva, l'escolta reflexiva, l'escolta creativa. <ul style="list-style-type: none"> • Aprofundiment en desenvolupament d'habilitats tècniques bàsiques d'improvisació i composició musical orientades a la creativitat i a l'expressió personal i col·lectiva. • Aproximació a la pluralitat de tradicions musicals del món i als seus valors culturals i estètics. 										
Metodologia i situacions de treball	Treball individual Treball en grups cooperatius. <ol style="list-style-type: none"> 1. Treball en grups de 4 2. Treball amb tot el grup classe 										

Avaluació	Criteris d'avaluació	Activitats d'avaluació
	<p>L'alumne/a al l'acabar la unitat ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saber situar l'ukulele sobre un mapa i conèixer els seus principals parents. • Conèixer els diferents tipus d'ukuleles i les seves característiques. • Afinar correctament un instrument de corda polsada i per tant l'ukulele. • Conèixer la nomenclatura dels dits de les dues mans. • Saber realitzar l'escala de do a l'ukulele prenent consciència de les relacions intervàliques que la formen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Examen pràctic sobre l'afinació i l'escala de do als tres primers trasts. • Examen teòric conceptual sobre els tipus, el context i els familiars de l'ukulele. • Lliurament de les activitats realitzades.
Activitats de recuperació	<ul style="list-style-type: none"> • Part teòrica: realització d'esquemes conceptuals dels principals continguts de la unitat. • Part pràctica: repetició de les activitats realitzades a la unitat 	
Recursos TIC	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de diapositives. • Visita als webs: <ul style="list-style-type: none"> ○ Familiars de l'ukulele ✓ http://www.ukulele.fr/parentele ○ L'afinació i els tipus d'ukulele ✓ http://ukecosas.es/es/recursos/afinacion-ukelele.html ○ Identificació de les parts ✓ https://ukuguides.com/guides/parts-of-the-ukulele-explained • Recursos audiovisuals <ul style="list-style-type: none"> ○ Roy Smeck ✓ https://www.youtube.com/watch?v=RcQYt7xvA8M ○ <i>Somewhere Over the Rainbow</i> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=w_DKWlrA24k 	
Atenció a la diversitat	<ul style="list-style-type: none"> • A través del treball en grups cooperatius heterogenis. 	
Connexions amb altres matèries	<p>Aquesta unitat podria estar connectada amb l'àrea de matemàtiques ja que el concepte d'altura i afinació en un instrument de corda inclou per definició la longitud, la tensió i el gruix, així com la velocitat de vibració i la proporció.</p>	

Pla de treball

Grup:4rt ESO	Unitat didàctica: 1 LA FÍSICA DEL SO EN ELS INSTRUMENTS DE CORDA	Temporització: 6 sessions 1 hora
---------------------	---	---

Activitats sessió 1

1	“Activitat 1. Descriuim el que escolteu”. Visualitzar i escoltar els vídeos proposats de Roy Smeck i Israel "IZ" Kamakawiwo'ole, <i>Somewhere Over the Rainbow</i> amb la finalitat de que els alumnes expliquin que saben de l'ukulele.	20 min
2	“Activitat 2. Descriuim el que veiem”. Explicació de les diferents parts que té l'ukulele i perquè serveixen. Seguidament elaborar les definicions de cada una d'elles en el dossier amb l'ajuda d'internet.*	20 min
3	“Activitat 3. Com tocar l'ukulele”. Explicació de la nomenclatura dels dits de les dues mans utilitzada en els instruments de corda polsada.	20 min

Activitats sessió 2

1	“Activitat 3. Tipus d'ukuleles”. Fer una fitxa resum amb les característiques de cada un dels quatre models d'ukulele presentats, el soprano, el concertino, el tenor i el baríton. Ampliar la informació fent una recerca per internet i complementar-la amb fotografies.*	30 min
2	“Activitat 4. L'afinació en els instruments de corda polsada”. Realitzar l'activitat Les cordes del llibre <i>El món dels instruments*</i>	30 min

Activitats sessió 3

1	“Activitat 5. Cerca de repertori”. En grups, els alumnes buscaran a internet partitures de cançons que els agradaria aprendre a tocar amb l'ukulele.	15 min
2	“Activitat 6. Presentació del repertori escollit”. Preparar una presentació on hi figurin les cançons escollides, amb una petita ressenya biogràfica de l'autor i la seva obra. Si és possible adjunta-hi un vídeo perquè els companys puguin escoltar les peces escollides.	45 min

Activitats sessió 4		
1	“Activitat 7. Presentació del repertori escollit” . Presentació de 5 minuts per grup de l’activitat 5.	30min
2	“Activitat 8. Els intervals” . Explicació de l’escala de do a l’ukulele aplicable a la majoria dels instruments de corda polsada.	30min

* Consultar annex I

Activitats sessió 5		
1	“Activitat 9. Els familiars de l’ukulele” . Explicació d’instruments pròxims a l’ukulele i situar-los damunt el mapa juntament amb una petita descripció de les característiques d’aquests i el seu context musical.*	30 min
2	“Activitat 10. Treball melòdic en do Major” Iniciació en la lectura melòdica amb l’ukulele <i>“Frère Jacques”</i>	30 min

Activitats sessió 6		
1	“Activitat 11. Repàs dels conceptes relacionats amb l’afinació dels instruments de corda” . Altura, longitud, gruix i tensió.	30 min
2	“Activitat 12. Continuació del treball melòdic sobre l’escala de do Major” . Lectura melòdica de la peça <i>“Twinkle Twinkle”</i> .	30 min

* Consultar annex I

Unitat: 2		Temporització:									
EL PRIMER VIATGE DE L'UKULELE		15 sessions 1 hora									
Justificació: L'ukulele s'ha convertit en un instrument mediàtic. En aquesta unitat veurem com evoluciona des dels orígens, al 1879 fins el 1950. En aquest recorregut coneixerem alguns aspectes clau que van ajudar a popularitzar-lo a principis del segle XX.											
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer la història de l'ukulele i els compositors més representatius d'aquest instrument. • Conèixer els acords majors, menors. • Aprendre a compondre melodies i acompanyaments a través de l'ukulele. • Conèixer estils vinculats a l'ukulele com el blues i el ragtime. • Aprendre a improvisar amb l'ukulele de manera organitzada. • Conèixer diferents tècniques interpretatives per ukulele. • Utilitzar la veu i l'ukulele per expressar-se musicalment. 										
Continguts competencials	<ul style="list-style-type: none"> • Participar activa i positivament en l'aprenentatge entre iguals a l'hora de planificar, desenvolupar, interpretar i exposar els treballs duts a terme en grup. • Expressar d'opinions, diàleg dins el treball cooperatiu, etc. • Cercar, seleccionar i processar informació provinent de tot tipus de mitjans, convencionals o digitals, i de tota mena de suports. • Improvisar, implicar-se en les tasques. • Valorar les músiques noves, trencar prejudicis, consensuar i dialogar, participar activament amb una actitud col·laborativa, etc. 	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>6</td> <td></td> <td>8</td> </tr> </table>		1	2	3		5	6		8
1	2	3									
5	6		8								
Continguts	<ul style="list-style-type: none"> • Identificació i anàlisi auditiva d'elements significatius d'estils, gèneres i formes en obres i pràctiques musicals diverses. • Expressió raonada d'opinions i judicis musicals, en la seva dimensió estètica, comunicativa i social. • Interès a escoltar i conèixer obres i estils musicals diversos. • Improvisació i creació d'arranjaments i composicions musicals senzilles, reflexionant sobre els processos artístics. • Aprofundiment en el desenvolupament d'habilitats tècniques elementals de la veu i dels instruments musicals emprats. • Realització d'audicions o concerts i participació activa en les seves fases de planificació, assaig, execució, direcció i avaluació. • Aproximació a la pluralitat de tradicions musicals del món i als seus valors culturals i estètics. • Utilització de fonts d'informació diverses i plurals per el coneixement de la música i el seu context, històric cultural i social. 										
Metodologia i situacions de treball	Treball individual Treball en grups cooperatius. 1. Treball en grups de 4 2. Treball amb tot el grup classe										

Avaluació	Criteris d'avaluació	Activitats d'avaluació
	<p>L'alumne/a a l'acabar la unitat ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saber explicar amb coherència els conceptes historiogràfics impartits a l'aula. • Ser capaç d'interpretar els diagrames dels acords estudiats i la tabulatura. • Entendre acords majors i menors i saber com construir-los. • Saber distingir la sonoritat dels acords majors i menors. • Reconèixer auditivament elements i formes musicals. • Saber interpretar peces en grup i individualment de manera ordenada. 	<ul style="list-style-type: none"> • Examen teòric de la unitat sobre els conceptes d'harmonia i d'història de l'ukuele treballats a l'aula. • Avaluació durant les sessions pràctiques. • Lliurament de les activitats proposades en la unitat.
Activitats de recuperació	<ul style="list-style-type: none"> • Realitzar exercicis complementaris d'aquelles parts que no s'hagin assolit els objectius mínims. 	
Recursos TIC	<p>Presentació de diapositives</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visita als webs: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hula; dansa típica de Hawaii ✓ http://www.hulapreservation.org ○ Altres instruments de Hawaii ✓ http://www.kaimi.org ○ Lletra himne de Hawaii <i>Hawaii i ponoï</i> ✓ http://kapalama.ksbe.edu/elementary/mele/hawaii_ponoï/hawaii_ponoï.php ○ Ukulele <i>hall of fame</i> ✓ http://www.ukulele.org/ • Recursos audiovisuals <ul style="list-style-type: none"> ○ Audició i arregament Ravel's <i>Bolero</i> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=oy4IkEdEELk ○ Bach – <i>Toccatà</i> (on Ukulele) ✓ https://www.youtube.com/watch?v=aveqx7XWSml ○ Flamenculele Lesson - Beethoven <i>Moonlight Sonata</i> per Ukulele ✓ https://www.youtube.com/watch?v=XPPL7IzaCuo ○ <i>Bach, Prelude: John King</i> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=935ExOpT5bl&list=PL78599FAFD509D53F&index=8 ○ <i>Folias, Gaspar Sanz</i> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=X5TzF9EYN3I&list=PL78599FAFD509D53F&index=6 	
Atenció a la diversitat	<ul style="list-style-type: none"> • A través del treball en grups cooperatius heterogenis. 	
Connexions amb altres matèries	<ul style="list-style-type: none"> • Aquesta unitat està connectada amb l'àrea de llengua anglesa ja que moltes de les pàgines web que s'utilitzen per l'elaboració dels treballs que es proposen dins la unitat són en anglès. 	

Pla de treball		
Grup:4rt ESO	Unitat didàctica: 2 EL PRIMER VIATGE DE L'UKULELE	Temporització: 15 sessions 1 hora

Activitats sessió 1		
1	“Activitat 1. Els orígens i el naixement de l’ukulele” . Explicació teòrica de l’origen de l’ukulele, l’arribada a l’illa de Hawaii i la procedència del terme mitjançant diapositives i iconografia. Audició de peça <i>Aloha Oe</i> .	20 min
2	“Activitat 2. Ancestres” . Els alumnes faran una recerca dels avantpassats de l’ukulele que s’han introduït a classe anotant al dossier les característiques més importants de cada un. Complementaran la recerca amb fotos i exemples d’àudio.	40 min

Activitats sessió 2		
1	“Activitat 3. Música i cultura” . En grups de 4, els alumnes cercaran un instrument representatiu d’una nació o societat i prepararan una exposició de 10 minuts davant la resta de la classe. En aquesta hi haurà de constar informació característica de l’instrument, exemples sonors i audiovisuals del repertori que s’hi interpreta i una breu explicació del paper que juga la música dins la cultura escollida.	1h

Activitats sessió 3		
1	“Activitat 4. La tonalitat, el graus tonals i modals, l’escala major” . Aquesta activitat es preparatòria i prèvia a estudiar els acords triades.	30 min
2	“Activitat 5. Les alteracions” . Primer es definirà que és el sostingut i el bemoll. Seguidament els alumnes realitzaran un exercici de construcció d’escala majors en diverses tonalitats, pròximes a do, com per exemple Sol Re i La.	30 min

Activitats sessió 4		
1	“Activitat 6. Els acords” . Definició d’acord i explicació teòrica dels acords majors. L’activitat consistirà en construir els acords majors, i veure les diverses formes que poden presentar-se: estat fonamental, primera i segona inversió	30 min
2	“Activitat 7. Els acords a l’ukulele” . Pràctica instrumental en grup. Amb la cançó <i>Twinkle Twinkle</i> treballada en la unitat anterior. El grup classe es dividirà i una part interpretarà la melodia i l’altre l’acompanyament.**	30 min

Activitats sessió 5		
1	“Activitat 8. Música i cultura” . Aquesta activitat consistirà en exposar el treball sobre música i cultura davant el grup classe.	1h

** Consultar annex II

Activitats sessió 6		
1	“Activitat 9. L’ukulele arriba a Amèrica” . Explicació teòrica mitjançant diapositives, iconografia i visualització de vídeos. Audicions <i>Oh How She Could</i> , <i>Yacki Hacki Wicki Wacki Woo</i> i <i>It Ain’t Gonna Rain No More</i> .	30 min
2	“Activitat 10. Els acords II” . Explicació teòrica dels acords menors. L’activitat consistirà en construir els acords menors, i veure les diverses formes que poden presentar-se: estat fonamental, primera i segona inversió.**	30 min

Activitats sessió 7		
1	“Activitat 11. Introducció a l’anàlisi harmònic, Què és i per que serveix” . Audició i anàlisi dels acords de la cançó <i>Hallelujah</i> de Leonard Cohen.	30 min
2	“Activitat 12. Pràctica d’acords majors i menors” . Anàlisi i aprenentatge de l’ukulele a partir la cançó <i>Hallelujah</i> de Leonard Cohen.	30 min

Activitats sessió 8		
1	“ Activitat 13. Hula ”. Els alumnes cercaran informació a internet sobre la <i>Hula</i> , la dansa típica de Hawaii. En l’activitat caldrà que hi consti una breu explicació de la dansa i els seus usos i funcions dins la societat adjuntant una imatge amb la indumentària típica que utilitzen els ballarins i ballarines.	20 min
2	“ Activitat 14. Instrumentari utilitzat per la dansa hula ”. Els alumnes identificaran els principals instruments que s'utilitzen per la <i>hula</i> . En aquesta es farà una breu explicació de cada un d’ells i es classificarà dins la família que li correspon, acompanyat d’una imatge. Els instruments proposats seran els següents: pahu // ipu o ipu heke / kilu o puniu / kā`eke`eke o bé pahupahu / ohe hano ihu o bé hano.	20 min
3	“ Activitat 15. Ritmes oceànics ”. L’activitat consistirà en aprendre els ritmes típics de la mà dreta que s'utilitzen pels acompanyaments amb ukulele. Aquest són els següents: <i>Common Stroke</i> i <i>Beach-Boy Rhythm</i> . Seguidament aplicar-los a les cançons escollides pels alumnes al principi del curs.**	20 min

Activitats sessió 9		
1	“ Activitat 16. Els mestres de mestres ”. En aquesta activitat els alumnes cercaran informació a internet sobre la vida i obra d’alguns dels intèrprets més destacats d’aquesta època com per exemple May Singhi Breen, Roy Smeck i Cliff Richards.	30 min
2	“ Activitat 17. Ritmes oceànics II ”. L’activitat consistirà en aprofundir en els ritmes apresos mitjançant cançons escollides pels alumnes, i s’introduiran els ritmes restants, típics per acompanyar cançons amb ukulele com per exemple: <i>Hula Stroke</i> , <i>Poi stroke</i> , <i>Luau Stroke</i> , <i>Hawaiian Roll Stroke</i> i <i>Tremolo</i> . Seguidament aplicar-los a les cançons escollides pels alumnes al principi del curs.**	30 min

** Consultar l’annex II

Activitats sessió 10		
1	“ Activitat 18. Picking (Arpegis) ”. Presentació de la tècnica. Visualització de vídeos musicals on els alumnes puguin escoltar i identificar aquesta forma de tocar. Audicions Bach Prelude i Folias , Gaspar Sanz. Explicació de la tabulatura.	30 min
2	“ Activitat 19. Pràctica instrumental, lectura i interpretació amb tabulatura ”. Els alumnes aprendran a interpretar la tabulatura i posaran en pràctica la nova tècnica el <i>Piking</i> , amb la peça <i>Home on the range</i> .**	30 min

Activitats sessió 11		
1	“Activitat 20. L’ukulele arriba a Europa” . Explicació teòrica mitjançant diapositives, iconografia i visualització de vídeos. La història de l’ukulele fins el 1950. Audicions: <i>Honolulu Baby</i> , Ravel’s <i>Bolero</i> , <i>When I’m Cleaning Windows</i> .	30 min
2	“Activitat 21. Pràctica instrumental” . Aprenentatge de la peça <i>Greensleeves</i> adaptada per ukulele.**	30 min

Activitats sessió 12		
1	“Activitat 22. Els elements musicals” . Explicació dels elements estructurals del llenguatge musical amb exemples diversos.	20 min
2	“Activitat 23. Reconeixement d’elements musicals” . Els alumnes identificaran auditivament els elements musicals de la cançó <i>Aia o Pele i i els anotaran al seu dossier. Notes, motius, frases i semi-frases</i> .	20 min
3	“Activitat 24. Pràctica instrumental II” . Aprenentatge de la peça <i>Greensleeves</i> adaptada per ukulele.**	20 min

Activitats sessió 13		
1	“Activitat 25. Els elements musicals II” . Explicació dels elements estructurals del llenguatge musical amb exemples diversos.	20 min
2	“Activitat 26. Reconeixement d’elements musicals” . Els alumnes identificaran auditivament i visualment els elements del llenguatge musical en diverses peces proposades. Període, secció, moviment, obra .	20 min
3	“Activitat 27. Pràctica instrumental III” . Aprenentatge de la peça instrumental <i>Greensleeves</i> adaptada per ukulele.*	20 min

Activitats sessió 14		
1	“Activitat 28. Les formes musicals” . Presentació de les formes musicals mitjançant diapositives i audicions d’exemple. Binària, ternària, rondó, etc.	1h

Activitats sessió 15		
1	“Activitat 29. Pràctica instrumental” . Escoltar i analitzar diverses formes que han anat apareixent al llarg de la unitat.	30 min
2	“Activitat 30. Pràctica instrumental IV” . Aprenentatge <i>Greensleeves</i> .**	30 min

Unitat: 3		Temporització:									
LA GLOBALITZACIÓ DE L'UKULELE		15 sessions 1 hora									
Justificació: En els últims anys els mitjans de comunicació han esdevingut una eina de difusió massiva. En aquesta unitat veurem com la televisió, el cinema i el teatre ajuden a donar a conèixer l'ukulele mundialment, i repassarem els fets històrics i compositors més importants des del 1950 fins a l'actualitat.											
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer la història de l'ukulele i els compositors més representatius d'aquest instrument de la dècada dels 50 fins a l'actualitat. • Conèixer els acords majors, menors i de 7^a i reconèixer auditivament les seves funcions dins les cançons. • Conèixer les diferents textures musicals a través de la visualització d'una partitura. • Aprendre a compondre melodies i acompanyaments a través de l'ukulele. • Conèixer estils vinculats a l'ukulele com el <i>Blues</i> i el <i>Jazz</i>. • Aprendre a improvisar amb l'ukulele de manera organitzada. • Conèixer diferents tècniques interpretatives per ukulele. • Utilitzar la veu i l'ukulele per expressar-se musicalment. • Conèixer el vídeo tutorial com una eina d'autoaprenentatge. • Conèixer la funció de la música en la publicitat. 										
Continguts competencials	<ul style="list-style-type: none"> • Participació activa i positivament en l'aprenentatge entre iguals a l'hora de planificar, desenvolupar, interpretar i exposar els treballs duts a terme en grup. • Expressar opinions, diàleg dins el treball cooperatiu. • Cercar, seleccionar i processar informació provinent de tot tipus de mitjans, convencionals o digitals, i de tota mena de suports. • Participar i assumir la responsabilitat individual, que suposa el treball grupal en les interpretacions instrumentals i vocals. • Valorar l'escolta, la pràctica i la creació musical com a font de gaudi d'enriquiment personal i de coneixement d'un mateix i del món. 		<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>7</td> <td></td> <td>8</td> </tr> </table>	1	2	3		6	7		8
1	2	3									
6	7		8								
Continguts	<ul style="list-style-type: none"> • Identificació i anàlisi auditiva d'elements significatius d'estils, gèneres i formes en obres i pràctiques musicals diverses. • Expressió raonada d'opinions i judicis musicals, en la seva dimensió estètica, comunicativa i social • Aprofundiment en desenvolupament d'habilitats tècniques bàsiques d'improvisació i composició musical orientades a la creativitat i a l'expressió personal i col·lectiva. • Aprofundiment en el desenvolupament d'habilitats tècniques elementals de la veu i dels instruments musicals emprats. • Anàlisi de les relacions de la música amb el cinema, el teatre, els mitjans de comunicació, la publicitat, els videojocs i la indústria musical. • Utilització correcta del vocabulari musical específic per descriure i explicar els components essencials d'estils, gèneres i cultures musicals diversos. • Coneixement dels recursos per a la creació, interpretació, enregistrament i difusió de produccions sonores i audiovisuals que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació i disposició a emprar-los de forma cívica i responsable. 										

Metodologia i situacions de treball	Treball individual Treball en grups cooperatius. 1. Treball en grups de 4 2. Treball amb tot el grup classe	
Avaluació	Críteris d'avaluació	Activitats d'avaluació
	L'alumne/a a l'acabar la unitat ha de ser capaç de: <ul style="list-style-type: none"> • Saber explicar amb coherència els conceptes historiogràfics tractats a l'aula. • Saber explicar amb claredat conceptes musicals de caràcter declaratiu. • Conèixer els acords de 7^a i saber com construir-los. • Identificar auditivament els graus tonals I/IV/V7. • Saber interpretar peces en grup i individualment de manera ordenada. 	<ul style="list-style-type: none"> • Examen teòric de la unitat sobre els conceptes d'harmonia i d'història de l'ukuele treballats a l'aula. • Mitjançant graelles de co-avaluació durant la visualització dels vídeos realitzats pels alumnes. • Lliurament del dossier realitzat durant les tres unitats didàctiques.
Activitats de recuperació	<ul style="list-style-type: none"> • Lliurament per escrit de les definicions conceptuals que no s'hagin assolit. • Recuperació amb exercicis complementaris. 	
Recursos TIC	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de diapositives • Recursos web: <ul style="list-style-type: none"> ✓ http://www.mariajesusmusica.com ✓ http://www.xtec.cat/~rllanes/WQ%20Blues/WQ%20Blues%202/index.htm • Visita als webs: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ukulele <i>hall of fame</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ http://www.ukulele.org/ ○ Publicitat als mitjans <ul style="list-style-type: none"> ✓ http://burutustyle.com/2014/03/25/8-anuncios-con-musica-de-ukelele/ • Recursos audiovisuals <ul style="list-style-type: none"> ○ Arthur Godfrey "<i>For You</i>" <ul style="list-style-type: none"> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=Wee44H4dQ4Q ○ Ohta Herb <ul style="list-style-type: none"> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=T_XaRWYtedE ✓ https://www.youtube.com/watch?v=wGEC-GI4K20 ○ Tiny Tim <ul style="list-style-type: none"> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=zcSlcNfThUA • Blues <ul style="list-style-type: none"> ○ Steve Vai Crossroads (1986) duel <ul style="list-style-type: none"> ✓ https://www.youtube.com/watch?v=-icctfc9Kw 	
Atenció a la diversitat	<ul style="list-style-type: none"> • A través del treball en grups cooperatius heterogenis. 	
Connexions amb altres matèries	En aquesta unitat es treballarà el suport audiovisual com eina de desenvolupament en l'aprenentatge mitjançant la gravació d'un vídeo tutorial d'ukulele, part tant la competència digital treballada per a l'edició del vídeo estarà connectada amb aquesta unitat.	

Pla de treball		
Grup:4rt ESO	Unitat didàctica: 3 LA GLOBALITZACIÓ DE L'UKULELE	Temporització: 15 sessions 1 hora

Activitats sessió 1		
1	“Activitat 1. L’ukulele a la Televisió” . Explicació teòrica mitjançant diapositives i iconografia de l’evolució de l’ukulele gràcies a la televisió i el plàstic. Audició de peça <i>For you</i> , versió d ‘Arthur Godfrey.	30 min
2	“Activitat 2. L’evangelista de l’ukulele” . Els alumnes cercaran a internet una imatge del presentador Arthur Godfrey i l’acompanyaran amb una petita explicació de qui era i com va contribuir en la divulgació de l’ukulele als Estats Units.	30 min

Activitats sessió 2		
1	“Activitat 3. Eddie Kamae” . Es passarà als alumnes un fotocòpia de la biografia del músic Hawaià Eddie Kamae extreta del llibre <i>The Ukulele Handbook</i> i els alumnes respondran diverses preguntes relacionades amb com va contribuir a la divulgació de l’ukulele.***	30 min
2	“Activitat 4. Al ritme del <i>Calypso Strumming</i>” . Treballar el ritme de la mà dreta sobre <i>Let it be</i> .	30 min

Activitats sessió 3		
1	“Activitat 5. El riff” . Explicació de que és un <i>riff</i> de guitarra i relacionar-lo l’obstinat en la música clàssica mitjançant la interpretació i audició d’exemples.	30 min
2	“Activitat 6. Cantar i tocar” . Aquesta activitat consistirà en aprendre cantar tocar la cançó <i>The banana boat song</i> mitjançant patró rítmic <i>Calypso Strumming</i> .***	30 min

Activitats sessió 4		
1	“Activitat 7. Els tutorials”. Presentació de que són els tutorials, perquè serveixen i la importància que tenen com a eina d’auto-aprenentatge personal. Visualització d’exemples.	30 min
2	“Activitat 8. Activitat audiovisual: el tutorial”. Els alumnes realitzaran un vídeo tutorial en grup en el que tractaran qualsevol dels conceptes apresos al llarg del curs.	30 min

Activitats sessió 5		
1	“Activitat 9. Activitat audiovisual: el tutorial II”. Cercar i redactar la informació necessària per elaborar el guió del tutorial amb els continguts que es volen explicar, destacant els conceptes clau amb diapositives i imatges.	1h

Activitats sessió 6		
1	“Activitat 10. Herb Otha; El virtuosisme a l’ukulele”. Explicació teòrica dels autors del 1965 al 1985 i aprofundiment en els estils que els influencien com el Jazz, la Bossa Nova o els Ritmes Ilatins. Audicions diverses d’Otha Herb i Tiny Tim.	1h

Activitats sessió 7		
1	“Activitat 11. Textures musicals”. Es presentaran les textures musicals: homofonia, melodia acompanyada i harmonia a través d’exemples.	20 min
2	“Activitat 12. Mapa conceptual de les textures musicals”. Elaboració d’un mapa conceptual amb les diverses textures treballades.	20 min
3	“Activitat 13. Reconeixement de textures musicals”. Reconeixement de textures mitjançant l’audició de fragments musicals.	20 min

Activitats sessió 8		
1	“Activitat 14. Activitat audiovisual III: el tutorial”. Visualització dels tutorials elaborats pels alumnes.	30 min
2	“Activitat 15. Activitat audiovisual IV: el tutorial”. Avaluació dels vídeos mitjançant la graella de co-avaluació.	30 min

Activitats sessió 9		
1	“Activitat 16. El Blues” . Explicació del blues com a gènere musical i presentació de la roda de 12 compassos (característiques formals i harmòniques). Visualització fragment pel·lícula <i>Crossroads</i> (1986).	30 min
2	“Activitat 17. Els acords de 7^a” . Explicació de l’acord de 7 ^a i definició de la seva funció tonal. L’activitat consistirà en construir els acords de 7 ^a i escoltar la seva sonoritat dins la roda de blues.	30 min

Activitats sessió 10		
1	“Activitat 18. L’escala de Blues i la improvisació” . En aquesta activitat es presentarà l’escala de blues a l’ukulele.	20 min
2	“Activitat 19. La roda de Blues” . La següent activitat servirà perquè els alumnes entenguin el concepte d’improvisació mitjançant la pràctica instrumental sobre la roda de blues de 12 compassos.	40 min

*** Consultar l’annex III

Activitats sessió 11		
1	“Activitat 20. L’ukulele, dels anys 90 a l’actualitat” . Presentació dels principals músics dels anys 90 fins l’actualitat mitjançant diapositives, explicacions teòriques, lectures, imatges i audicions.	30 min
2	“Activitat 21. Línia cronològica” . Elaboració d’un mural cronològic on hi apareguin els noms dels músics estudiats durant el curs juntament amb la seva obra.	30 min

Activitats sessió 12		
1	“Activitat 22. Música i publicitat” . Presentació dels tipus de música que trobem en els anuncis publicitaris. Música original i música manllevada.	20 min
2	“Activitat 23. Música i publicitat” . Classificació de la música en diversos anuncis en funció de si és música original o música manllevada.	25 min
3	“Activitat 24. El jingle publicitari” . Creació d’un jingle publicitari amb les pautes marcades pel professor.	15 min

Activitats sessió 13		
1	“Activitat 25. Música i publicitat” . Presentació dels tipus de música que trobem en els anuncis publicitaris en funció de la seva finalitat.	20 min
2	“Activitat 26. Música i publicitat” . Classificació de la música en funció de la finalitat que té en un anunci publicitari.	25 min
3	“Activitat 27 El jingle publicitari II” . Creació d'un jingle publicitari mitjançant l'ukulele, l'instrumentari Orff i la veu.	15 min

Activitats sessió 14		
1	“Activitat 28 El jingle publicitari III” . Creació d'un jingle publicitari mitjançant l'ukulele i l'instrumentari Orff i la veu.	1h

Activitats sessió 15		
1	“Activitat 29 El jingle publicitari IV” . Presentació dels Jingles elaborats pels diferents grups i co-avaluació amb els alumnes.	1h

*** Consultar l'annex III

4.9 CRITERIS D'AVUACIÓ

L'últim apartat de la programació didàctica proposada és l'avaluació. Dacord amb els criteris d'avaluació de la matèria de música a 3r d'ESO, exposats al Decret 187/2015, de 25 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, s'han considerat els següents:

Explicitar les estratègies per experimentar l'escolta reflexiva i saber utilitzar-la de forma creativa.

2. Identificar durant l'escolta musical patrons musicals d'ordre rítmic, melòdic, de textura, harmònics, tímbrics, dinàmics, formals i estilístics.

3. Expressar verbalment els coneixements deduïts i/o aplicats durant el procés d'escolta musical.

4. Transferir habilitats perceptives i saber comunicar-les en els espais de reflexió compartida a l'aula.

5. Demostrar el domini tècnic necessari per a la interpretació en l'àmbit instrumental, vocal i corporal.

6. Compondre i improvisar peces o fragments musicals a partir d'orientacions en el tractament dels elements rítmics, melòdics i harmònics.

7. Mostrar interès, participació, iniciativa, ajut entre iguals i respecte en el procés d'assaig i interpretació del repertori.

8. Proposar, aportar i fer ús d'eines tecnològiques i programari de suport a la percepció, la interpretació, la creativitat i la recerca de coneixement.

9. Reflexionar i debatre amb respecte i empatia sobre les experiències d'aprenentatge musical a l'aula, el gust i les preferències musicals.

10. Reflexionar i debatre sobre el consum dels productes musicals, la contaminació acústica i la seva repercussió en les societats modernes.

11. Identificar i comprendre les vinculacions i els efectes de la música en altres arts i disciplines.

12. Transferir els coneixements musicals assolits a l'aula i fora d'ella, aportant exemples i experiències pròpies de coneixements musicals, per realitzar accions o generar projectes de caràcter axiològic i pro social.

L'avaluació doncs, ha de servir per conèixer els resultats acadèmics de l'alumnat establint uns criteris coherents que aportin suficient informació al professorat per avaluar. L'avaluació continuada és fonamental en una matèria com la música en què hi ha una part pràctica i una altra de teòrica. En el cas de la programació plantejada mitjançant l'ukulele, hem de dir que la part pràctica serà avaluada al final de cada sessió per, així, poder assegurar que l'alumnat progressa segons els objectius establerts per cada unitat.

El procés d'aprenentatge d'un instrument requereix pràctica i constància. Caldrà observar atentament el grup per tal de detectar a quins alumnes se'ls hi presenten més problemes durant les activitats plantejades amb l'instrument. Així doncs, s'organitzaran petits grups de treball heterogenis per parelles, de manera que el procés d'aprenentatge sigui homogeni en tot el grup.

L'avaluació al llarg del trimestre i la qualificació final es farà tenint en compte els següents paràmetres:

- ✓ Lliurament individual d'un dossier que contingui les activitats realitzades durant les tres unitats didàctiques.
- ✓ Lliurament de treballs de caràcter cooperatiu
- ✓ Els percentatges següents:
  - 45 % part teòrica
  - 45% part pràctica
  - 10% actitud

CAPÍTOL 5: EXEMPLIFICACIO D'UNA ACTIVITAT DIDÀCTICA

UNITAT 3. ACTIVITAT 7.

ACTIVITAT AUDIOVISUAL: EL VÍDEO TUTORIAL

L'activitat proposada està plantejada com una síntesi del treball realitzat amb l'ukulele durant una matèria optativa de música de 4rt d'ESO. Aquesta promou el desenvolupament d'habilitats, el treball cooperatiu i l'ús de les habilitats comunicatives tant escrites com orals. A més, per poder-la realitzar, els alumnes han de fer servir eines TIC i programari específic.

✓ **Objectius didàctics**

1. Conèixer i aplicar tècniques instrumentals bàsiques per la interpretació musical mitjançant l'ukulele.
2. Participar de forma responsable i proactiva en activitats musicals, organitzades a l'aula al centre o a la comunitat educativa, afavorint la cooperació i el treball comú.
3. Cercar i comprendre informació procedent de diferents fonts i suports per enriquir els coneixements musicals propis.

✓ **Continguts**

Escoltar i comprendre:

1. Aprofundiment en l'escolta atenta, l'escolta memorística, l'escolta comprensiva, l'escolta reflexiva i l'escolta creativa.
2. Identificació i anàlisi auditiva d'elements significatius d'estils, gèneres i formes en obres i pràctiques musicals diverses.

Interpretar i crear:

1. Aprofundiment en el desenvolupament d'habilitats i tècniques bàsiques de composició musical orientades a la creativitat i a l'expressió personal i col·lectiva.
2. Aprofundiment en el desenvolupament d'habilitats i tècniques elementals de la veu i dels instruments musicals emprats.
3. Utilització de recursos informàtics i electrònics com a eines per a l'escolta, la interpretació, la creació, l'edició, l'enregistrament i la difusió de fragments i obres musicals.

Dimensió social i cultural

1. Utilització correcta del vocabulari musical específic per descriure i explicar els components essencials d'estils, gèneres i cultures musicals diversos.
2. Coneixement dels recursos per a la creació, interpretació, enregistrament i difusió de produccions sonores i audiovisuals que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació i disposició a emprar-los de forma cívica i responsable.

✓ **Competències bàsiques**

Competències transversals

1. Competències comunicatives

En aquesta activitat es treballen les competències comunicatives en tres parts. En la primera l'escriptura, es té en compte l'ortografia i el redactat; en la segona, l'oral, ja que durant l'enregistrament caldrà expressar-se adequadament i utilitzar el vocabulari adient; i, finalment, l'artística, en què s'haurà de tenir en compte la correcta interpretació musical i la manera en que es presenta el vídeo tutorial.

2. Competències metodològiques

Aquesta activitat desenvolupa l'habilitat de transformar els continguts de la matèria en coneixement propi, de manera que l'alumne/a aprengui de manera autònoma.

3. Competències personals

L'alumnat haurà de treballar en grup i repartir-se les diverses tasques, manifestant certa autonomia per organitzar-se.

Competències específiques centrades a conviure i habitar el món

1. Competència social i ciutadana

En tractar-se d'un treball en grup inevitablement hauran de resoldre diferències, posar-se d'acord i cooperar. Així, doncs, caldrà establir rols dins del grup per potenciar el treball col·lectiu.

Metodologia

L'activitat tindrà una duració de 3 o 4 sessions d'una hora cada una. Aquesta constarà de tres parts que són: l'explicació inicial per part del professorat, el treball en grup i la co-avaluació conjunta en relació amb els resultats obtinguts per cada grup.

1. Durant la primera sessió s'avaluen els coneixements que tenen sobre el vídeo tutorial, es concreten els objectius, continguts i tasques a realitzar, es fan els grups de treball i s'assignen els temes a treballar per cada grup.
2. Durant la segona i tercera sessió, es recorda breument el funcionament del programa Movie Maker i, en grups, comença a elaborar el guió del tutorial, seguint la pauta facilitada pel professorat.
3. Passat el temps fixat per fer el treball en grup, es dedica una quarta sessió a visualitzar els resultats obtinguts i avaluar conjuntament, mitjançant graelles, cada treball.

✓ **Descripció de l'activitat**

Ara els alumnes són els professors de música que tenen la feina d'ensenyar els elements que formen part de l'harmonia i del llenguatge musical que s'han treballat a l'aula, així com els diferents gèneres, estils i cançons. En la següent activitat, l'alumnat elaborarà un vídeo tutorial de 5 minuts com a màxim sintetitzant un o diversos conceptes musicals explicats a l'aula. Per això, es facilitarà un document amb les instruccions següents:

- Objectius i continguts.
- Formació dels grups de treball i condicions per realitzar-los.
- Orientacions per l'elecció de la temàtica a tractar per cada grup.
- Criteris d'avaluació.
- Conjunt d'activitats que s'han de presentar per escrit: nom del tutorial, tema que tracta, components del grup, duració total i breu descripció.
- Condicions de presentació del treball.
- Llistat de materials a la seva disposició.
  - Programari aconsellat
  - Microfonia per l'enregistrament d'àudio
  - Càmera
  - Instruments disponibles al centre

En l'última sessió, es visualitzaran els diferents vídeos i es comentarà cada treball destacant els punts forts i els aspectes a millorar.

✓ **Reflexió sobre l'activitat**

- Es tracta d'una activitat motivadora per a l'alumnat.
- Fomenta la pràctica i les habilitats instrumentals i el desenvolupament de les competències bàsiques.
- Fomenta la creativitat.
- Promou el treball en grups cooperatius i el personal.

CAPÍTOL 6: CONCLUSIONS

Aquest treball ha estat una proposta de programació didàctica des d'una perspectiva més àmplia que la que s'està utilitzant actualment. Tanmateix, una de les limitacions d'aquest treball ha estat que aquesta proposta no s'ha pogut aplicar, i és per això que es proposa continuar aquesta investigació des de la perspectiva de la seva aplicació a l'entorn educatiu.

En el present treball s'han intentat mostrar aspectes de l'ukulele que poden servir al professorat per tractar aquells continguts de la matèria de música que, per la seva naturalesa, no poden ensenyar-se amb instruments melòdics. Un exemple proper és la flauta que, tot i la seva versatilitat, té unes limitacions que impedeixen a l'alumnat aprofundir en determinats aspectes de l'harmonia, com la construcció dels acords, les funcions tonals i els modes.

Amb aquest treball podem concloure que l'ukulele és un recurs didàctic idoni per a l'ESO, ja que permet treballar els continguts de la matèria de música de forma gradual, començant per la melodia i acabant amb l'harmonia. Aquest fet ajuda al tractament de la diversitat de l'aula i promou el treball cooperatiu, ja que ofereix la possibilitat de coordinar els diversos nivells que trobem dins d'un mateix grup, treballant de manera conjunta l'aspecte melòdic, considerat com el "senzill", i l'harmònic, com el "complex". A més, la utilització de l'ukulele en la matèria de música pot proporcionar una perspectiva nova de l'anàlisi musical, que va més enllà de xifrar acords damunt del pentagrama, en tant que l'ukulele ofereix la possibilitat d'escoltar el desenvolupament harmònic de les cançons i percebre les funcions dels diferents acords.

Un altre aspecte rellevant que cal destacar, a mode de conclusió, és l'aproximació que permet l'ukulele als principis físics i acústics, amb els quals la música es regeix. En aquest sentit, el treball a classe amb l'ukulele permet als alumnes entendre, a través de la pròpia experiència, les relacions que s'estableixen en l'afinació dels instruments de corda aprofundint en el coneixement de la diversitat d'aquest grup.

L'aprenentatge del cant amb l'ukulele resulta més senzill, ja que cada alumne pot tocar les notes, cantar-les i memoritzar-les independentment dels ritmes d'aprenentatge de la resta del grup. Les notes de referència que normalment es porten a terme amb el piano, l'alumne d'ukulele les aprèn a situar al diapasó amb sols una sessió, el que ajuda a arribar més ràpidament a entonar i a prendre consciència de la tonalitat.

Tanmateix, el cant i l'harmonia es poden combinar i treballar fàcilment, ja que l'ukulele permet interpretar cançons amb poc temps gràcies a que les posicions més bàsiques, I/IV/V, resulten més senzilles que si s'hagués de fer amb una guitarra. A més, la pràctica d'ukulele en grup, estimula als alumnes a aprendre. Aquest aspecte és molt important ja que cohesiona a els companys de classe fent-los participants d'un mateix projecte involucrant-los a tots de la mateixa forma, independentment dels resultats acadèmics de cada un o de les relacions pròpies que estableixen els alumnes entre si.

La història de l'ukulele és un altre aspecte que podem destacar en aquestes conclusions atès que és el pretext ideal per a l'adaptació dels continguts curriculars de l'ESO. L'aparició de la ràdio, la televisió i Internet al segle XX marquen l'evolució d'aquest instrument, fet que permet estudiar els diferents usos que pot tenir la música en els mitjans de comunicació de l'actualitat i veure les finalitats amb què s'utilitza.

Amb aquest treball, hem donat respostes a les preguntes plantejades a l'inici d'aquest projecte respecte de la programació didàctica mitjançant l'ukulele. Per tant, podem concloure que és possible elaborar una metodologia didàctica que permeti intervenir en el context de l'Educació secundària obligatòria amb un instrument de corda polsada com és l'ukulele i incorporar continguts complementaris als previstos pel model curricular, que se centrin en l'estudi del context musical de Hawaii i el recorregut històric d'aquest instrument.

BIBLIOGRAFIA

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Martín Ortega, E., Coll i Salvador, C., Mauri Majós, T., Solé Gallart, I., Miras Mestres, M., Zabala Vidiella, A., et al. (2009). *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó.
- Charlton, C. (2011). *Rock music style: a history*. New York: McGraw Hill.
- Chevais, M. (1937). *Éducation musicale de l'enfance*. Tessier.
- De Alarcón, N. O. (1999). La formación del profesorado de música en la enseñanza general. *Revista trimestral de pedagogía musical ISSN 0214-4786*, 49-68.
- De las Heras, L. (1997). *El món dels instruments*. Edicions Castellnou.
- Pretor-Pinney, G., & Hodgkinson, T. (2013). *The Ukelele Handbook*. London: Bloomsbury Publishing.
- Riv, L. (2005). *Ukulele Method Book 1*. Hal Leonard Corporation.
- Roda i Batlle, J., & Massó i Carreras, J. (1998). *Dels Orígens al romanticisme*. Editorial Claret.
- Sadie, S. (2001). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. London: Macmillan.
- Sanjosé, V. (2003). *Didáctica de la expresión musical para maestros*. València: PILES Editorial de Música.
- Singhi Breen, M. (1950). *New Ukulele Method for beginners and advanced students*. Robbins music Corporation.
- Stagner, I. (2011). *Kumu hula: roots and branches*. Honolulu: Island Heritage.
- Tranquada, J., & King, J. (2012). *The Ukulele: A History*. Honolulu: University Of Hawaii Press.

LEGISLACIÓ

VVAA (2015) Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria. DOGC núm. 6945, de 28 de mayo de 2015.

VVAA. (2009). Currículum educació secundària obligatòria. Barcelona: Publicacions de la Generalitat de Catalunya.

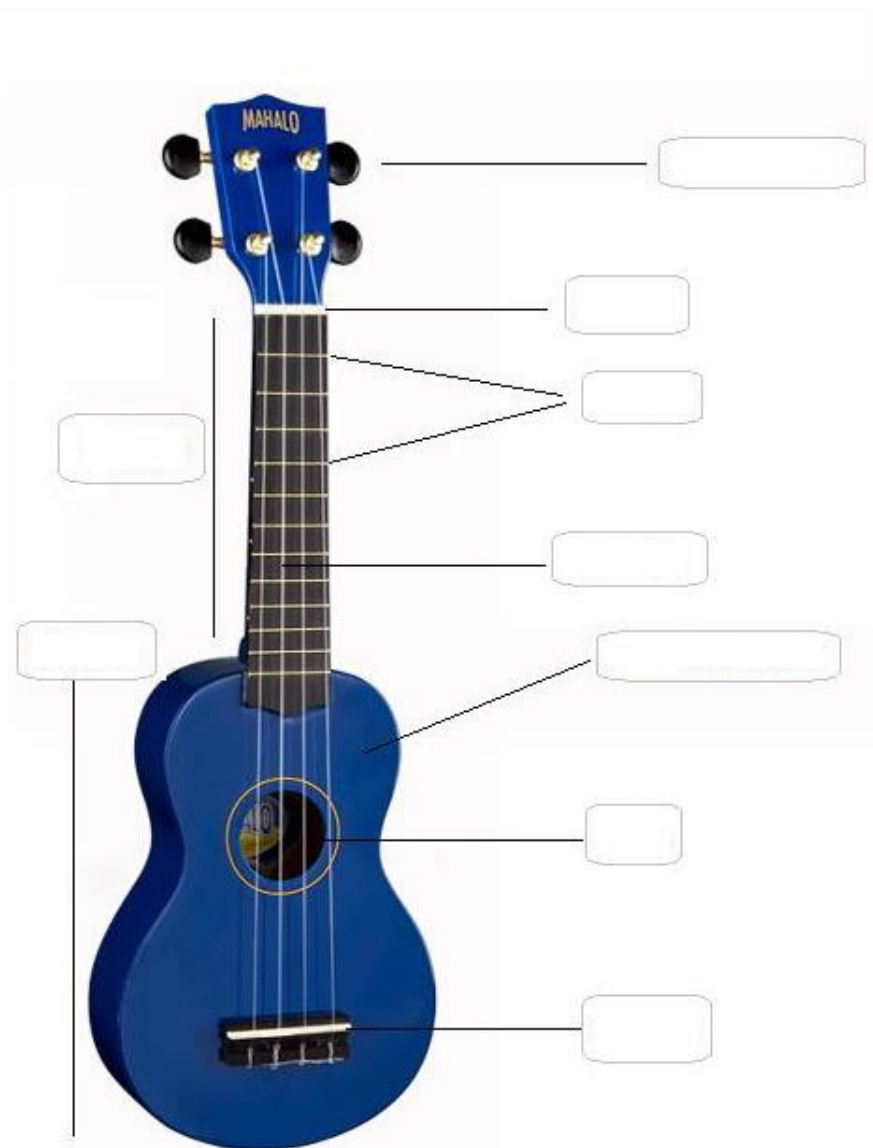
VVAA. (2009). Del currículum a les programacions. Barcelona: Publicacions de la Generalitat de Catalunya.

VVAA. (2011). Música a la ESO. Barcelona: Publicacions de la Generalitat de Catalunya.

Zaragoza, J. L. (2009). *Didáctica de la Música en la educación secundaria*. Barcelona: Graó.

ANNEX I

ACTIVITAT 2: LES PARTS DE L'UKULELE

Cos: És el conjunt de tres peces, la tapa harmònica, els “aros” i el fons. Tots tres formen la caixa de ressonància o cos de l’ukulele el qual serveix per amplificar el so produït per la vibració de les cordes.

Tapa harmònica: És una part essencial en qualsevol instrument de corda ja que el so d’aquest dependrà directament de les seves característiques constructives. Els gruixos de la fusta i els materials utilitzats són alguns dels aspectes que determinaran el so final d’un l’ukulele.

Pont: És la peça que trobem encolada damunt de la tapa harmònica. Aquesta juntament amb la selleta situada a la part superior del mànec, eleva les cordes al mateix temps que les fixa per tal que vibrin lliurement i produeixin so.

Boca: La boca és l'orifici per on emergeix el so produït per la vibració de les cordes. Es troba a la tapa harmònica situat a la part frontal del cos de l'ukulele.

Mànec: És la part encolada a la part superior del cos. És un altre conjunt de peces, on hi ha trobem el diapasó, els trasts, la selleta i a la part superior en forma de pala les clavilles.

Cordes: Són l'element indispensable per produir so en qualsevol cordòfon. Normalment a l'ukulele són de niló i el gruix entre la primera i la quarta és el mateix, així com, entre la segona i tercera. Aquestes es toquen amb els dits o les ungles.

Trasts: Són les peces de metall situades verticalment al llarg del mànec. Es polsen amb les puntes dels dits i cada cop que avancem i polsem un trast la nota puja un semitò.

Selleta: És una barra feta d'os normalment que eleva les cordes per sobre del diapasó.

Claviller: Es troba situat a la part superior de l'ukulele i té forma de pala. És on hi trobem les clavilles que ens serveixen per afinar l'instrument.

Clavilla: És l'element que serveix per regular la tensió de les cordes i que en un instrument de corda és imprescindible per obtenir una correcta afinació.

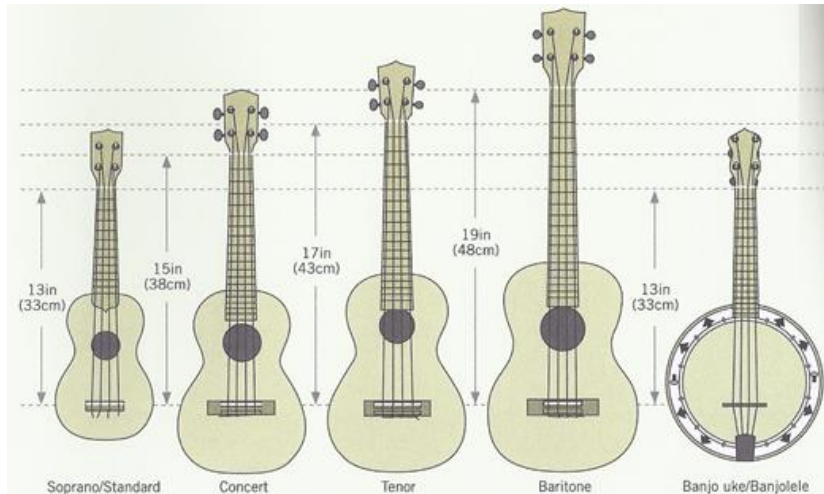
Diapasó: És una peça de fusta resistent encolada damunt del mànec sobre la que s'hi claven els trasts, la funció d'aquesta és evitar el desgast provocat per la digitació de la mà esquerra sobre el mànec.

ACTIVITAT 3: ELS TIPUS D'UKULELES

L'ukulele **soprano** és el més estandarditzat i a la vegada el més petit de la família, compta amb una escala de 350 mil·límetres entre el pont i la selleta, la longitud total d'aquest acostuma a ser de 530 mil·límetres, i la profunditat de la caixa ronda els 60 mil·límetres. L'afinació corresponent aquest és la mateixa que utilitzen els ukeles concertino i tenor.

Aquesta afinació és coneix amb el nom d'afinació re entrant en C i és la següent: quarta corda G₄, tercera corda C₄, segona corda E₄ i primera corda A₄. Com podem observar

la relació entre els intervals és entre quarta i tercera una quarta entre la tercera i la segona una tercera i entre la segona i la primera una quarta. D'aquesta afinació en podem trobar una variant on simplement la quarta corda s'afina amb un G₃ que es coneix amb el nom d'afinació amb C quarta baixa, el que permet als intèrprets utilitzar-la per crear línies de baix ampliant d'aquesta manera el repertori que s'hi pot interpretar.

L'ukulele **concertino** o "**super soprano**" com també se'l coneix, té una escala de 380 mil·límetres i la seva longitud total és de 620 mil·límetres. Com es pot comprovar és una mica més gran que el soprano i s'afina amb re entrant en C que ja hem comentat anteriorment. En alguns casos aquest però, el podem trobar afinat en D re entrant (A,D,FA#,B) amb el que s'aconsegueix un so més brillant gràcies a la major tensió de les cordes. De fet, aquesta és l'afinació original de l'ukulele la qual es canvia per tal de poder interpretar una repertori més ampli i facilitar-ne l'aprenentatge.

L'ukulele **tenor** té una escala de 430 mil·límetres i unes dimensions totals de 670 mil·límetres, el que fa que sigui un instrument manejable i adaptable a qualsevol persona. La profunditat de la caixa varia entre 65 i 70 mil·límetres. I aquest s'afina com les quatre primeres cordes d'una guitarra convencional ja sigui amb la quarta baixa o no, la quarta en D, la tercera en G, la segona en B i la primera en E.

L'escala d'un ukulele **baríton** és de 510 mil·límetres i mesura 740 mil·límetres. Tenint em compte que les guitarres acústiques de major escala fan 650 mil·límetres ens

podem fer una clara idea de com és. En aquest cas l'afinació tradicional és igual que la de la guitarra coneguda a l'ukulele com Gen quarta baixa. El baríton rarament el trobarem afinat amb G reentrant i si és el cas la quarta corda és canvia per una d'un calibre inferior.

ACTIVITAT 8 : LA FAMÍLIA DE L'UKULELE

Cavaquinho

El cavaquinho, és una instrument de corda polsada originari de Portugal, aquest és conegut pels habitants de l'illa de Madeira com la braguinha (l'avantpassat de l'ukulele al igual que el rajão també de Madeira). Aquest instrument s'ha estès per tot el món, però de manera més notable a Brasil on s'utilitza per acompanyar la samba i Cap Verd. Les cordes són de metall i s'afina amb Re Sol Si Re.

Cuatro

El cuatro veneçolà en s'afina amb els mateixos intervals que l'ukulele en C però en D. És un tipus de guitarra espanyola que compta amb només quatre cordes. Es toca a diversos indrets de la geografia sud americana com per exemple, Colòmbia i al Carib.

Jarana

La jarana jarocho és un instrument utilitzat en el son jarocho, gènere molt popular Mèxic i originari de Veracruz. És el cosí mexicà de l'ukulele però amb cinc ordres de cordes de les quals les tres centrals són dobles, les quals poden ser octavades o al uníson.

Kabossy

El kabossy (kabosh) és un instrument de Madagascar acostuma a tenir 4 cordes tot i que en podem trobar alguns amb una o dues cordes més. Aquest està inspira en els petits cordòfons que els habitants de l'illa veien tocar a mans dels navegants que passaven per l'illa i que probablement eren portuguesos. A diferència de molts instruments de corda polsada aquest és dels únics que te la caixa de ressonància quadrada.

Timple

És l'ukulele de les Illes Canàries aquest té uns lligams molt forts amb el rajão. Aquest fet es deu probablement per la proximitat entre sí de les Illes Canàries amb l'illa de Madeira. Disposa de cinc ordres de cordes i l'afinació és la mateixa que el rajão.

Tiple

El Tiple, en trobem de molts tipus, el mot Tiple designa una sèrie d'instruments de corda polsada de registre agut. D'aquest instrument se'n deriven moltes variants que es troben repartides per sud Amèrica com per exemple el tiple Peruà o el Veneçolà.

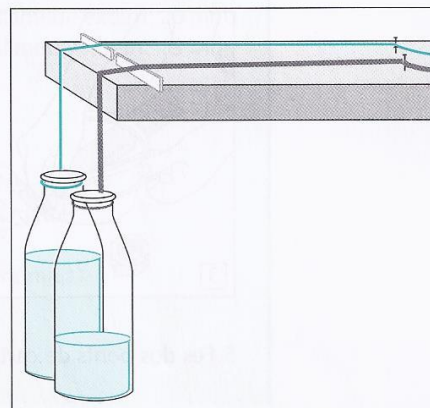
ACTIVITAT 4: L'AFINACIÓ

L'ukulele és un instrument de corda polsada i com passa amb la majoria d'aquests, la longitud, el gruix i la tensió de les cordes determina l'escala de l'instrument i per tant el registre sonor o nombre de notes que hi podem tocar. L'escala en un instrument de corda, és la distància total que hi ha entre el pont i la selleta. Aquesta distància afecta directament a l'altura de l'instrument ja que quan més llarga és l'escala, més vibra la corda i per tan mes greu és la nota. Així doncs si volem obtenir la mateixa nota en dos instruments d'escales diferents, caldrà compensar la diferència de longitud a través de la tensió de les cordes. A continuació plantegem una activitat per observar aquest fenomen.

Cordes, tubs, membranes, cossos sòlids i circuits

Les cordes

- 1 Experimenta a classe amb cordes. Agafeu dues cordes de guitarra de diferent gruix (per exemple, una corda primera i una sisena). Munteu-les en una estructura com aquesta:
  - a) Feu sonar les dues cordes de diferent gruix. Sonen igual? Per què?
  - b) Produïu dos sons variant-ne la longitud (moueu un dels ponts). Sonen igual? Per què?
  - c) Produïu dos sons amb diferent tensió (poseu el doble de líquid en l'extrem de la corda). Sonen igual? Per què?
  - d) Traieu els ponts mòbils. Què passa? Per què?

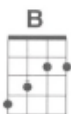
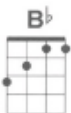
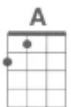
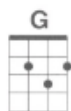
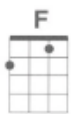
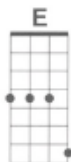
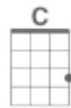
ANNEX II

ACTIVITATS 7 I 10: ELS ACORDS

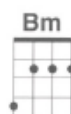
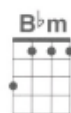
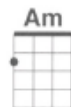
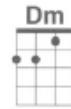
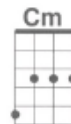
CHORD CHART

Here are all the chords we used in this book, and some other common chords you may encounter in your ukulele adventures.

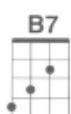
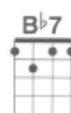
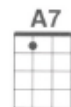
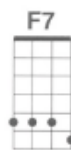
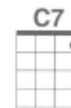
MAJOR

MINOR

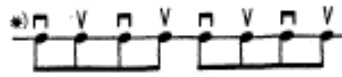
7TH

ACTIVITATS 15 I 17 : RITMES OCEÀNICS

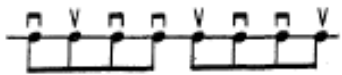
STROKES

1. THE COMMON STROKE

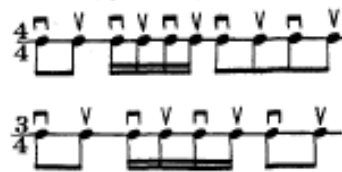
Bring the first finger of the right hand downward, striking the strings with the back of the nail; then bring the finger upward striking the strings with the fleshy cushion of the finger.

2. THE "BEACH-BOY" RHYTHM

Use only the first finger of the right hand.

3. THE "HULA" STROKE

Use only the first finger of the right hand.

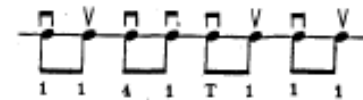
**4. THE "POI" STROKE
(The 2-Finger Stroke)**

Poi is a native Hawaiian dish which is eaten with two fingers, rather than with fork or spoon.

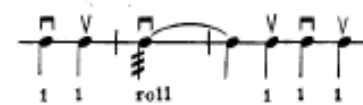
This stroke employs the thumb and first finger (indicated under the notes).

**5. THE "LUAU" STROKE
(Loo-a-oo meaning "feast")**

This stroke employs the thumb, first and fourth fingers as indicated.

6. THE "HAWAIIAN ROLL" STROKE

Start the roll with down-up with 1st finger. Then, starting with 4th finger, follow in quick succession with the 3rd, 2nd, 1st and thumb. Play across all the strings but sort of flick each finger. Keep the wrist relaxed. Be careful not to move the wrist and have only the fingers do the work. End the roll with up-down-up with first finger as indicated.

7. THE "TREMOLLO"

The tremolo is used for continual strumming sometimes called the "organ effect." With bent wrist, shake the fingers quickly and steadily, but permitting only the 1st finger to strike the strings. This is a very effective stroke and you will find you can use it with much shading and expression.

*See Symbols (Page 16)

ACTIVITAT 19: PRÀCTICA INSTRUMENTAL, LECTURA I INTERPRETACIÓ AMB

TABULATURA

Home on the Range

Changing between G, C and D7 will be easier if you play the C using your second finger (see the chord diagram above).

Oh, give me a home where the buf - fa - lo roam, where the

deer and the an - tel - ope play _____, where

sel - dom is heard a dis - cour - ag - ing word, and the

skies are not cloud - y all day _____.

Home, - home on _____ the range _____, where the

deer and the an - tel - ope play _____, where

sel - dom is heard a dis - cour - ag - ing word, and the

skies are not cloud - y all day _____.

ACTIVITATS 21,24,27 I 30: PRÀCTICA INSTRUMENTAL

Greensleeves

Traditional

This English ballad, a tale of unrequited love – a common theme in Renaissance and medieval love songs – suits the ukulele as it would have been played on an instrument with re-entrant tuning (see page 82).

Playing notes

You can play this as an instrumental using the music/tabs (see pages 92–3 and pages 95–6) or sing it as a song, strumming the chords (see Chord Finder on the inside covers). You could try a duet, with one playing the tune while the other strums the chord once at the start of each bar.

The instrumental sounds best if you play the notes at the start of each bar as a slow downward strum. You want to

hear all the strings ring out in turn as you strum.

The trickiest fingering is in the bars marked *. Strum as you hold the position shown in black on the right. Then remove your fourth finger to play the next note on the 1st string with your first finger forming a 'barre' (shown in grey). See page 102 for more on barre chords.

♩=66

Am G Am E7

A - las my love__ ye do me wrong to cast me off__ dis - cour - teous - ly, And

5 Am G Am E7 A

I have lov - ed you so long__ de - light - ing in your com - pa - ny.

9 C G Am E7

Green - sleeves was all my joy.____ Green - sleeves was my de - light.

13 C G Am E7 Am

Green - sleeves was my heart of gold__ and who but my la - dy Green - sleeves.

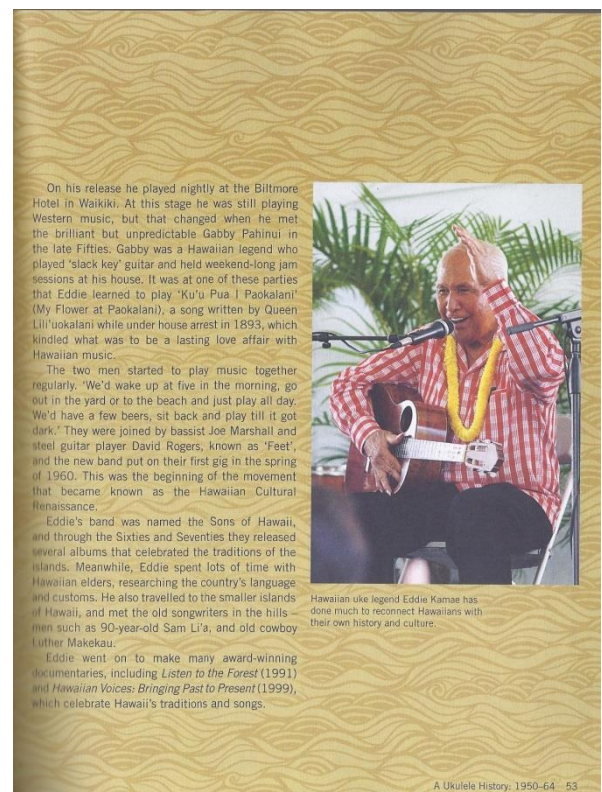
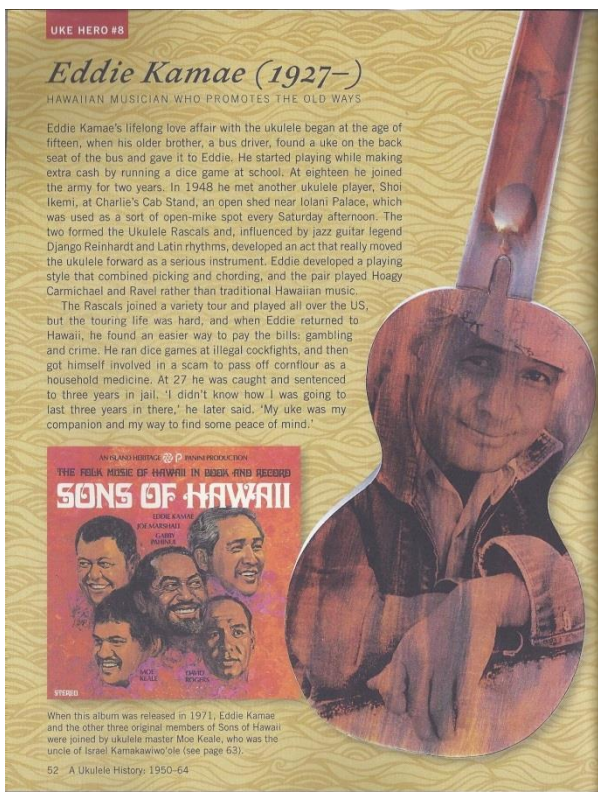

ANNEX III

ACTIVITAT 3: EDDIE KAMAE

En aquesta activitat es passarà als alumnes un fotocòpia de la biografia del músic Hawaià Eddie Kamae extreta del llibre *The Ukulele Handbook* i els alumnes respondran les següents preguntes:

- Qui va ser E. Kamae?
- Que representava per ell l'ukulele i quines sensacions li provocava tocar-lo?
- De quines influències musicals va partir la seva música? Cita alguns noms.
- Com va contribuir E. Kamae en el renaixement cultural de Hawaii?
- Què era sons of Hawaii?

ACTIVITAT 6: CANTAR I TOCAR

The Banana Boat Song

First note:
Start singing with an E, which is the open 2nd string:

Work all night on a drink of rum; —
daylight come — and me wan - na go home.
Stack ba - na - na till the morning come; —
daylight come — and me wan - na go home.
Come mis - ter tal - ly man, — tally me ba - na - na; —
daylight come — and me wan - na go home.

(Repeat from 'Come mister tally man ...' to '... wanna go home')
Lift (C) six foot, seven foot, eight foot bunch; daylight come and me (G7) wanna go (C) home.
(C) Six foot, seven foot, eight foot bunch; daylight come and me (G7) wanna go (C) home.

Day — O, me say day — O,
Daylight come — and me wan - na go home.

(C) Day-O, me say (F) day- (C) O; daylight come and me (G7) wanna go (C) home.